

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та аудиту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на тему: «Облік і контроль розрахунків з постачальниками та
підрядниками»**

за матеріалами ТДВ «М'ЯСОКОМБІНАТ «ЯТРАНЬ»

Здобувача вищої освіти другого
(магістерського) рівня, II курсу,
групи ОМО-23-1,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
освітня програма «Облік і
оподаткування в управлінні
підприємницькою діяльністю»

підпис здобувача вищої
освіти

Смутьський О. О.

Науковий керівник

підпис

Колісник О. П.,
к.е.н., доцент

Гарант освітньо-
професійної програми

підпис

Колісник О. П.,
к.е.н., доцент

Допущено до захисту за рішенням
кафедри обліку та аудиту
протокол від «28» 01 2025 № 2

підпис

Лісовий А. В.,
д.е.н., професор

Ірпінь – 2025

Регистрація № 5 27.01.2025 С.М.Ш.
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

До захисту 27.01.2025 С.М.Ш.
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 4 (добре) 04.02.2025 С.М.Ш.
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: С.М.Ш.
(підпис)

І. М. Парасій-Вергуненко
(ініціали, прізвище)

Члени комісії: С.М.Ш.
(підпис)

О. П. Колісник
(ініціали, прізвище)

М.М.М.
(підпис)

В. М. Метелиця
(ініціали, прізвище)

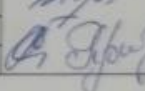
С.М.Ш.
(підпис)

Н. В. Гуріна
(ініціали, прізвище)

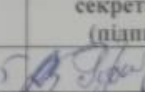
Секретар комісії: С.М.Ш.
(підпис)

Д. Л. Судак
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.Б.: керівника, голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КЕРІВНИКОМ ТА РЕЦЕНЗЕНТОМ				
1. Зміст роботи (наукова і практична значимість роботи, її наукова новизна, глибина дослідження, здатність екстраполяції теоретичних висновків до практичних ситуацій, наявність сильних і слабких сторін, логічність та послідовність викладення матеріалу тощо)	від 0 до 30	22		
2. Рівень підготовки здобувача (володіння професійною термінологією, вміння здійснювати аналіз, приймати рішення, вносити пропозиції тощо)	від 0 до 10	10		
3. Ставлення здобувача до виконаної роботи (дотримання календарного плану, урахування пропозицій зауважень наукового керівника, оформлення роботи тощо)	від 0 до 10	10		
РАЗОМ БАЛІВ*	від 0 до 50	42		
ОЦІНЮВАННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 15	12		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	5		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 30	26		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	43		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	85		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.Б.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
85	B	4 (добре)	04.03.2005	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	FX	2 (незадовільно)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет податкової справи, обліку та аудиту
Кафедра обліку та консалтингу
Спеціальність, 071 «Облік і оподаткування»
ОП «Облік і оподаткування в управлінні підприємницькою діяльністю»

Затверджую

Завідувач кафедри О.П. Колісник

20.10.2023 р.

**Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти**

Смутьському Олександр Олександровичу

1. Тема роботи: «Облік і контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками» за матеріалами ТДВ «М'ЯСОКОМБІНАТ «ЯТРАНЬ»

Затверджена наказом ректора від «27» 12.2023 р. № 1741

2. Строк здачі закінченої роботи: 09.12.2024 р.

3. Цільова установка:

Мета роботи полягає у висвітленні обліку та контролю зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками.

Об'єкт дослідження – процес формування зобов'язань, які виникають при розрахунках з постачальниками та підрядниками.

Предмет дослідження – методологічні основи визнання, оцінки та відображення зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками у фінансовій звітності, а також прийняття управлінських рішень для оптимізації цих розрахунків.

Вихідні дані до роботи:

Законодавчі і нормативні документи, наукова і навчальна література, первинні документи, облікові регістри та форми звітності досліджуваного підприємства

4. Перелік графічного матеріалу: таблиці та рисунки за темою кваліфікаційної роботи.

6. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)

ВСТУП.

Розділ 1. Економічна сутність зобов'язань та характеристика розрахунків з постачальниками та підрядниками

1.1 Економічна сутність зобов'язань, їх класифікація, визнання та оцінка

1.2. Види і форми розрахунків з постачальниками та підрядниками

Висновки до 1 розділу

РОЗДІЛ 2. Бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками та підрядниками

1.1. Облікова політика підприємства щодо розрахунків з постачальниками та

підрядниками

1.2. Бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками та підрядниками
відображення у фінансовій звітності

1.3. Шляхи удосконалення обліку розрахунків з постачальниками
підрядниками

Висновки до 2 розділу

РОЗДІЛ 3. Контроль зобов'язань за розрахунками з постачальниками
підрядниками

3.1. Організація та методика контролю зобов'язань за розрахунками
постачальниками та підрядниками

3.2. Узагальнення результатів контролю та прийняття управлінських
рішень щодо оптимізації зобов'язань за розрахунками з постачальниками
підрядниками

Висновки до 3 розділу

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

7. Календарний план виконання роботи

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів р	
		За планом	Факт
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел та складання плану роботи	16.10.-20.10.2023 р.	
2.	Підготовка першого розділу роботи та подання її керівнику	13.05.2024 р.	
3.	Підготовка другого розділу роботи та подання її керівнику	30.09.2024 р.	
4.	Підготовка третього розділу роботи та подання її керівнику	29.11.2024 р.	
5.	Підготовка вступу та висновків	09.12.2024 р.	
6.	Доопрацювання з урахуванням зауважень керівника	16.12.2024 р.	
7.	Перевірка роботи на плагіат	25.12.2024 р.	
8.	Попередній захист роботи	13.01.2025 р.	
9.	Отримання відгуку керівника роботи	20.01.2025 р.	
10.	Отримання зовнішньої рецензії	27.01.2025 р.	
11.	Допуск до захисту зав. кафедрою	31.01.2025 р.	
12.	Захист роботи	04-05.02.2025 р.	

Дата видачі завдання 20.10.2023 р.

Керівник кваліфікаційної роботи

(підпис)

Колісник О. П.
(прізвище, ініціали)

Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Колісник О. П.
(прізвище, ініціали)

Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти:

Смутьський О. О.
(прізвище, ініціали)

(підпис)

АНОТАЦІЯ
на кваліфікаційну роботу
на тему: «Облік і контроль розрахунків з постачальниками та
підрядниками»

Мета роботи: полягає у висвітленні обліку та контролю зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками. .

Завданнями роботи є:

- висвітлення економічної сутності зобов'язань, їх класифікації, визнання та оцінки;
- розкриття видів та форм розрахунків з постачальниками та підрядниками;
- висвітлення облікової політики підприємства щодо розрахунків з постачальниками та підрядниками;
- висвітлення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, відображення у фінансовій звітності;
- наведення шляхів удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками;
- дослідження організації та методики контролю зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками;
- узагальнення результатів контролю та прийняття управлінських рішень щодо оптимізації зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками.

Предметом кваліфікаційної роботи є методологічні основи визнання, оцінки та відображення зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками у фінансовій звітності, а також прийняття управлінських рішень для оптимізації цих розрахунків.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процес формування зобов'язань, які виникають при розрахунках з постачальниками та підрядниками.

Базою дослідження виступає Товариство з додатковою відповідальністю «М'ясокомбінат «Ятрань».

За результатами дослідження сформульовані пропозиції, які сприятимуть удосконаленню, контролю та аналізу розрахунків з постачальниками і підрядниками, а також позитивно вплинуть на загальний стан підприємства.

Одержані результати можуть бути використані при організації обліку Товариство з додатковою відповідальністю «М'ясокомбінат «Ятрань».

Робота містить: 66 сторінок основного тексту, який включає 13 таблиць, 17 рисунків, 19 додатків. Список використаних джерел складається з 46 найменування.

Ключові слова: облікова політика, зобов'язання, розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2023-2024 рр.

Рік захисту роботи: 2025 р.

ANNOTATION
on qualifying work on a theme:
«Accounting and control of settlements with suppliers and contractors»

The purpose of the work: is to cover the accounting and control of liabilities for settlements with suppliers and contractors.

The tasks of the work are:

- to highlight the economic essence of liabilities, their classification, recognition and measurement;
- disclosure of types and forms of settlements with suppliers and contractors;
- coverage of the company's accounting policy on settlements with suppliers and contractors;
- coverage of accounting of settlements with suppliers and contractors, reflection in financial statements;
- to provide ways to improve the accounting of settlements with suppliers and contractors;
- studying the organisation and methodology of controlling liabilities for settlements with suppliers and contractors;
- summarising the results of control and making management decisions to optimise liabilities for settlements with suppliers and contractors.

The subject of the qualification work is the methodological basis for the recognition, measurement and reflection of liabilities for settlements with suppliers and contractors in the financial statements, as well as making management decisions to optimise these settlements.

The object of the qualification work is the process of forming liabilities arising from settlements with suppliers and contractors.

The research is based on the Additional Liability Company Meat Processing Plant Yatran.

Based on the results of the study, proposals have been formulated that will contribute to the improvement, control and analysis of settlements with suppliers and contractors, as well as have a positive impact on the overall condition of the enterprise.

The obtained results can be used in the organisation of accounting of the Additional Liability Company 'Meat Processing Plant "Yatran".

The paper contains: 66 pages of the main text, which includes 13 tables, 17 figures, 19 appendices. The list of references includes 46 items.

Keywords: accounting policy, liabilities, settlements with suppliers and contractors.

Year of completion of the qualification work: 2023-2024.

Year of thesis defence: 2025 p.

Зміст	
ВСТУП	6
Розділ 1. Економічна сутність зобов'язань та характеристика розрахунків з постачальниками та підрядниками	11
1.1. Економічна сутність зобов'язань, їх класифікація, визнання та оцінка	11
1.2. Види і форми розрахунків з постачальниками та підрядниками	18
Висновки до розділу 1	21
Розділ 2. Бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками та підрядниками	22
2.1. Облікова політика підприємства щодо розрахунків з постачальниками та підрядниками	22
2.2. Бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками та підрядниками, відображення у фінансовій звітності	24
2.3. Шляхи удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками	32
Висновки до розділу 2	35
3. Розділ 3. Контроль зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками	37
3.1. Організація та методика контролю зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками	37
3.2. Узагальнення результатів контролю та прийняття управлінських рішень щодо оптимізації зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками	50
Висновки до розділу 3	56
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	67

ВСТУП

Актуальність теми. Актуальність теми зумовлена тим, що існуюча система зобов'язань за розрахунками з постачальниками, підрядниками, заготівельними організаціями, банками, а також дебіторами та кредиторами поки що не відповідає вимогам прискореного грошового обігу. Це, своєю чергою, призводить до нестабільності у забезпеченні підприємства основними матеріальними ресурсами.

У своїй підприємницькій діяльності суб'єкт господарювання співпрацює з іншими підприємствами та організаціями, які постачають матеріальні цінності, обладнання, виробничі запаси, а також надають послуги чи гарантовані роботи, необхідні для функціонування підприємства. У результаті цієї взаємодії формується поточна кредиторська заборгованість перед вітчизняними та іноземними постачальниками та підрядниками.

Розрахунки з постачальниками та підрядниками проводяться в готівковій або безготівковій формі, а також шляхом зарахування взаємних вимог на основі первинних документів. Відображення таких операцій в обліку регулюється, зокрема, Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку (МСБО) 13 «Подання поточних активів і поточних зобов'язань» [30].

Облікові дані щодо заборгованості за розрахунками мають суттєве значення для оцінки таких фінансових показників, як платоспроможність та ліквідність. Вони відображають фінансовий стан як окремого підприємства, так і економіки загалом, впливаючи на рівень інвестиційної привабливості та кредитоспроможності.

«Розрахунки з постачальниками та підрядниками – це взаємні розрахунки підприємств за товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги. Вони є переважними, й саме від безперебійності та планомірності організації даних розрахунків вирішальною мірою залежить стан усіх розрахунків підприємства, його фінансовий стан та платоспроможність» [2].

Облік зобов'язань підприємства є ключовим елементом бухгалтерського обліку. Успішність діяльності підприємства значною мірою залежить від своєчасності розрахунків із кредиторами. Правильність відображення цих операцій і належність виконання зобов'язань формують репутацію підприємства як надійного партнера. Ефективне управління діяльністю підприємства потребує глибокого аналізу, який дозволяє оцінювати тенденції розвитку, досліджувати фактори, що впливають на результати, обґрунтовувати плани, виявляти резерви та формування

Питання обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками було досліджено провідними вітчизняними науковцями у сфері бухгалтерського обліку. Серед них варто відзначити таких фахівців, як Ф. Ф. Бутинець, Г. В. Власюк, Н. Г. Горицька, О. Г. Лишиленко, М. Д. Біляк та інші. Однак, наприклад, низка аспектів залишається недостатньо вивченою, що підкреслює актуальність теми для подальших досліджень.

Метою дослідження є висвітлення обліку та контролю зобов'язань за розрахунками з постачальними та підрядниками.

Основними завданнями дослідження є:

висвітлити економічну сутність зобов'язань, їх класифікацію, визнання та оцінку;

розкрити види та форми розрахунків з постачальниками та підрядниками;

висвітлити облікову політику підприємства щодо розрахунків з постачальниками та підрядниками;

розглянути бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками та підрядниками, відображення у фінансовій звітності;

навести шляхи удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками;

дослідити організацію та методику контролю зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками;

узагальнити результати контролю та прийняття управлінських рішень щодо оптимізації зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками.

Об'єктом дослідження є процес формування зобов'язань, які виникають при розрахунках з постачальниками та підрядниками.

Предметом дослідження є методологічні основи визнання, оцінки та відображення зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками у фінансовій звітності, а також прийняття управлінських рішень для оптимізації цих розрахунків.

Базою дослідження виступає Товариство з додатковою відповідальністю «М'ясокомбінат «Ятрань».

ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань» є одним із провідних підприємств харчової промисловості України. Це сучасне підприємство м'ясопереробної галузі з повним циклом виробництва, яке включає заготівельну дільницю, це первинну переробку великої рогатої худоби та свиней, два ковбасні цехи, а також пельменний і рибний цех. Розташування підприємства в м. Кропивницький, Кіровоградської області, за адресою: вул. Братиславська, 82.

На комбінаті з 2002 року впроваджено міжнародну систему контролю та якості безпеки продукції ISO 9001:2000, з 2007 року - ISO 22000:2005, з 2012 року — FSSC:22000, а також їх подальше оновлення.

Основні економічні та фінансові показники діяльності ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань» за 2022-2023 роки наведені в таблиці 1 (дод. А1, А2).

Підсумовуючи дані таблиці 1 ми бачимо, що чистий дохід зріс на 321,88 тис. грн (+20,83%), що вказує на позитивну динаміку продажів, ймовірно через збільшення попиту або підвищення цін. Собівартість реалізованої продукції також збільшилася на 299,54 тис. грн (+24,77%), що свідчить про зростання витрат, які могли бути викликані інфляцією, підвищенням цін на сировину або збільшенням обсягів виробництва.

Таблиця 1

Основні показники економічної та фінансової діяльності
ТДВ «М'ЯСОКОМБІНАТ «ЯТРАНЬ» за 2022-2023 роки

Основні показники	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення (+, -)
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	1 544 757.00	1 866 639.00	+321 882.00
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1 209 597.00	1 509 134.00	+299 537.00
Валовий прибуток, тис. грн.	335 160.00	357 505.00	+22 345.00
Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток), тис. грн.	47 053.00	12 023.00	-35 030.00
Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	1 227.00	1 227.00	0.00
Необоротні активи, тис. грн.	337.00	229.00	-108.00
Запаси, тис. грн.	116 287.00	119 643.00	+3 356.00
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	115 494.00	118 444.00	+2 950.00
Поточна кредиторська заборгованість, тис. грн.	64 386.00	59 521.00	-4 865.00
Фонд оплати праці, тис. грн.	199 137.00	239 086.00	+39 949.00
Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	1 544 757.00	1 866 639.00	+321 882.00
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1 209 597.00	1 509 134.00	+299 537.00

Джерело: [сформовано за даними фінансової звітності ТДВ «М'ЯСОКОМБІНАТ «ЯТРАНЬ»]

Валовий прибуток зріс на 22,35 тис. грн (+6,67%), що вказує на збереження маржинальної рентабельності, але її темпи зростання є повільнішими, ніж темпи зростання доходу. Чистий фінансовий результат знизився на 35,03 тис. грн (-74,43%), що може бути наслідком збільшення операційних витрат, фінансових зобов'язань або погіршення умов кредитування.

Запаси та дебіторська заборгованість зросли, що свідчить про збільшення обсягів закупівель та продажів на умовах відстроченого платежу.

Кредиторська заборгованість знизилася на 4 865 тис. грн (-7,56%), що може вказувати на ефективніше управління боргами. Фонд оплати праці зріс на 39,95 тис. грн (+20,06%) за зменшення середньооблікової чисельності працівників (-57 осіб), що, разом зі зростанням середньомісячної заробітної

плати на 3 248 грн (+25,54%), вказує на підвищення продуктивності праці або збільшення витрат на кваліфікованих працівників.

Підприємство демонструє зростання доходу, проте зниження чистого прибутку сигналізує про необхідність оптимізації витрат і підвищення рентабельності. Поліпшення управління борговими зобов'язаннями та підвищення середньої заробітної плати сприяють зміцненню позицій підприємства, але можуть вимагати більш раціонального використання ресурсів.

Методичні прийоми дослідження: аналіз, синтез, порівняння, аналогія, групування, моделювання, графічні методи.

Наукова новизна дослідження визначається у теоретичному і методологічному обґрунтуванні, а також наданні практичних рекомендацій стосовно вдосконалення методологічних підходів до обліку та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Практичне значення кваліфікаційної роботи. Практичне значення отриманих результатів полягає у трансформації теоретичних досліджень і висновків у рекомендації, які можна впровадити в практику бухгалтерського обліку та контролю зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками на базі досліджуваного підприємства.

Джерелами дослідження є нормативно-правові акти, періодичні видання, інтернет-ресурси, література, присвячена об'єкту дослідження, а також документи та фінансова звітність ТДВ «М'ЯСОКОМБІНАТ «ЯТРАНЬ» за 2022-2023 роки.

Структура та обсяги дослідження. Кваліфікаційна робота містить наступні структурні підрозділи: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел. Робота складається з 66 сторінок, містить 13 таблиць, 17 рисунків, 46 використаних джерел, 19 додатків.

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

1.1. Економічна сутність зобов'язань, їх класифікація, визнання та оцінка

Кредиторську заборгованість, як економічну категорію та явище, що виникає в процесі господарської діяльності, доцільно розглядати з позиції системного підходу. Варто виділити суб'єкт, об'єкт та класифікацію кредиторської заборгованості. Визначення поняття «кредиторська заборгованість» представлені в таблиці 1.1. (дод. Б1).

Дослідження інших джерел з економіки та управління (Е. Ф. Борисов, Л. Н. Булгакова, Д. Е. Сорокін, М. Е. Зімін, Л. Н. Красавіна) свідчить, що багато авторів ототожнюють кредиторську заборгованість із зобов'язаннями. Підходи до визначення зобов'язань є різноманітними: їх трактують як борг, суму витрат, залучений капітал, розрахункові відносини або як частину вартості майна.

Як юридична категорія, господарське зобов'язання – це «господарські відносини, що регулюються правом. У силу цих відносин одна сторона уповноважена вимагати від іншої здійснення господарських операцій: передачі майна, виконання робіт, надання послуг тощо, а інша сторона зобов'язана виконувати вимоги щодо предмету зобов'язання і має при цьому право вимагати відповідну винагороду – сплату грошей, зустрічні послуги тощо» [21].

Як облікова категорія, «зобов'язання – це заборгованість підприємство яка виникла в результаті минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди» [22].

Зобов'язання з фінансової точки зору являють собою обмін ресурсами, що мають грошову оцінку. Крім того, зобов'язання характеризуються часовим аспектом, тобто мають певний період дії.

В бухгалтерському обліку немає окремого стандарту, присвяченого кредиторській заборгованості. Натомість існує НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [35], який встановлює методологічні основи відображення в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання підприємства. Зобов'язання виникають унаслідок існуючих боргів підприємства, що зумовлені минулими операціями чи подіями, і передбачають передачу активів або надання послуг іншому підприємству в майбутньому. Таким чином, зобов'язання відображають заборгованість підприємства, яка зазвичай виникає через придбання товарів і послуг у кредит або отримання позик для фінансування діяльності.

Зобов'язання, що виникають у суб'єктів господарювання, описуються низкою авторів (Е. Ф. Борисов, Л. Н. Булгакова, Д. Е. Сорокін, М. Е. Зімін, Л. Н. Красавіна) таким чином (рис. 1.1). зазначаються зобов'язання, які постійно супроводжують господарську діяльність, зокрема: нарахована, але ще не виплачена заробітна плата; нараховані, але ще не сплачені податки; отримані, але ще не оплачені ресурси, роботи, послуги; аванси, отримані під майбутні поставки товарів.

Зобов'язання, що виникають в обліку зображено на рис.1.1. (дод. Б2).

Також, в бухгалтерському обліку відсутня безпосередньо класифікація кредиторської заборгованості, але керуючись НП(С)БО № 11 «Зобов'язання» [35], можна виокремити два напрями її поділу: за термінами погашення і за контрагентами.

Таким чином, за підсумками проведеного дослідження класифікації заборгованості підприємства, що виникає в процесі реалізації розрахункових відносин між контрагентами, встановлено відсутність єдиних систематизованих ознак для її класифікації. Для вирішення цього питання пропонується наступна класифікація заборгованості підприємства з використанням визначених класифікаційних ознак, наведена в табл. 1.2.

Розрахунки як економічна категорія відображають сукупність взаємозв'язків, що виникають у процесі взаємодії між контрагентами. Умови виникнення, тривалості та обов'язки сторін у розрахункових відносинах

зазвичай визначаються наперед, найчастіше через укладення договорів або угод. У процесі виконання цих умов одна зі сторін бере на себе обов'язок виконання певних зобов'язань протягом визначеного часу. Зобов'язання мають часові обмеження, які тривають до моменту їх повного виконання. У свою чергу, заборгованість слугує показником, що відображає стан виконання цих зобов'язань на певну дату.

Розрахунки є найбільш загальним поняттям та економічною категорією, в рамках якої виникають зобов'язання між учасниками договірних відносин (діловими партнерами). Стан виконання цих зобов'язань на певну дату визначається через категорію заборгованості.

Розподіл активів та зобов'язань на поточні та непоточні не є доцільним у фінансових звітах підприємств, які мають тривалі операційні цикли або якщо ці цикли неможливо визначити. До складу поточних зобов'язань повинні входити зобов'язання, що підлягають сплаті за вимогою кредитора, а також частини майбутніх зобов'язань, які, як очікується, будуть погашені протягом одного року з дати балансу: позики банків та інші кредити; поточна частина довгострокових зобов'язань, якщо вона не виключена; торгові зобов'язання та нараховані витрати; забезпечення податків до сплати; дивіденди до сплати; доходи майбутніх періодів та аванси від замовників; нарахування щодо непередбачених подій.

Поточна частина довгострокового зобов'язання може бути виключена з поточних зобов'язань, якщо підприємство має намір рефінансувати це зобов'язання на довгостроковій основі та впевнене, що буде спроможне здійснити таку рефінансування. Та відповідно частина довгострокового зобов'язання, яка підлягає сплаті протягом одного року, інколи класифікується як непоточна, якщо активи, з яких повинна бути здійснена сплата, були виключені з поточних активів на дату балансу.

Коли підприємство виключає зобов'язання з поточної класифікації, сума зобов'язання та строки рефінансування повинні бути розкриті. Загальна сума поточних активів та поточних зобов'язань також повинна бути відображена у

фінансових звітах. Сума, за якою відображено поточний актив або поточне зобов'язання, не повинна зменшуватися шляхом вирахування іншого поточного зобов'язання або активу, якщо немає юридично наданого права на залік, і залік відображає очікування щодо реалізації активу або сплати зобов'язання.

Вся ця інформація міститься в Міжнародному стандарті бухгалтерського обліку (МСБО) 13 «Подання поточних активів та зобов'язань», прийнятому Комітетом з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО).

«Як залучений капітал, розглядається заборгованість господарюючого суб'єкта перед фізичними або юридичними особами, тобто зобов'язання фірми у встановлений термін повернути їх власникам (позикодавцям) отримані від них економічні ресурси або їх грошовий еквівалент (за домовленістю сторін), а також належну за це винагороду (якщо таке передбачено угодою). Отже, активи господарюючого суб'єкта дорівнюють: Власний капітал + Зобов'язання» [24].

«Зобов'язання - це джерело залучених коштів, що утворилися в результаті дій (угод) господарюючого суб'єкта, які вже відбулися, що є юридичною підставою для наступних платежів, за товари, надані послуги або виконані роботи» [50].

Договір вважається укладеним після погодження з усіма відповідальними особами. Якщо сторони бажають змінити умови, потрібно підписати додаткову угоду. Порядок документообігу, пов'язаного з укладанням договорів, визначається наказом підприємства в залежності від їх кількості. Порушення договірних зобов'язань має економічні наслідки для обох сторін, що відображено в таблиці 1.3. (дод. Б4).

Після визначення поняття зобов'язань, зупинимося на їх структурі, згідно з НП(С)БО 11 «Зобов'язання». У цьому стандарті наведено визначення ключових термінів для правильного визнання, класифікації та оцінки зобов'язань. Класифікація зобов'язань залежить від терміну, який визначається від дати балансу до дати погашення, що залежить від умов виникнення зобов'язання. Відповідно до цього критерію, зобов'язання поділяються на

довгострокові та поточні, а також забезпечення, непередбачені зобов'язання та доходи майбутніх періодів.

«Довгострокові зобов'язання - це зобов'язання, які повинні бути погашені протягом більше як 12 місяців, або протягом періоду більшого, ніж один операційний цикл підприємства з дати балансу, якщо такий цикл становить більш як 12 місяців» [24].

«Поточні зобов'язання - це зобов'язання, що будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців починаючи з дати балансу» [24].

«Забезпечення - це зобов'язання з невизначеними сумою або часом на дату балансу. Забезпечення створюються для відшкодування наступних (майбутніх) витрат:

забезпечення виплат персоналу (відображаються нараховані у звітному періоді майбутні виплати персоналу: забезпечення виплат відпусток;

інші забезпечення (забезпечення гарантійних зобов'язань - сума коштів, зарезервованих для забезпечення майбутніх витрат на проведення гарантійних ремонтів проданої продукції, предметів прокату та ін.;

цільове фінансування (відображаються кошти цільового фінансування й цільових надходжень, отриманих як субсидії, асигнування з бюджету й позабюджетних фондів, цільові внески юридичних і фізичних осіб)» [4].

Зобов'язання в бухгалтерії відображаються лише тоді, коли їх оцінка може бути точно визначена, і є ймовірність зменшення економічних вигід при їх погашенні. Зобов'язання реєструються після здійснення господарської операції, що призводить до виникнення заборгованості. Іноді погашення одного зобов'язання веде до виникнення іншого (наприклад, заміна кредиторської заборгованості на вексель). Багато зобов'язань виникають під час нарахування витрат, наприклад, податків, заробітної плати чи забезпечень.

Погашення зобов'язання може бути здійснене через збільшення власного капіталу, коли кредитор приймає акції підприємства як компенсацію. Оцінка в бухгалтерії важлива для відображення активів, зобов'язань та операцій, таких як

купівля-продаж, оренда чи страхування. Вибуття активів і погашення зобов'язань розглядається як списання з балансу, і оцінка цих операцій повинна відповідати їх вартості на момент визнання в балансі.

Об'єкти бухгалтерського обліку оцінюються за історичною або поточною вартістю залежно від етапу кругообігу капіталу, специфіки об'єкта та виду господарської операції. Мета оцінки допомагає правильно визначити об'єкт, вид активів або майнових прав та дату оцінки. Неправильна формулювання мети призводить до використання неадекватної методики і, як результат, помилкової оцінки активів і зобов'язань.

Оцінки, що використовуються в управлінні, відображають різні аспекти господарської діяльності і можуть відрізнятися за метою, сферою застосування, методом розрахунку та джерелом даних.

Поняття «оцінка» в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та НП(С)БО використовується для тлумачення принципів обліку активів, зобов'язань, доходів і витрат. Згідно з НП(С)БО 6, оцінка - це попереднє визначення вартості для розподілу витрат і доходів між звітними періодами. Оцінка об'єктів бухгалтерського обліку ґрунтується на трьох принципах: безперервності діяльності, історичної собівартості та обачності. Принцип обачності важливий при оцінці зобов'язань, щоб уникнути заниження сум зобов'язань.

Нормативна база України з оцінки об'єктів обліку відповідає міжнародним стандартам, оскільки розроблена на основі МСБО. Проте питання оцінки в МСБО та НП(С)БО не детально розкрито, і для національної практики варто уточнити підходи до оцінки об'єктів для запобігання неточностей при складанні звітності..

На рисунку 1.3. представлена класифікація видів оцінки зобов'язань (дод. Б5).

Отже ми бачимо, що зобов'язання в міжнародній практиці оцінюються за однією з чотирьох вартостей: історичною, поточною, вартістю реалізації та теперішньою. Найчастіше для складання фінансових звітів використовується

історична собівартість, яка комбінується з іншими видами оцінки. Суми, що фактично будуть сплачені при погашенні зобов'язань, відображаються в розділі IV пасиву балансу «Поточні зобов'язання».

«Розглянемо підходи до оцінки поточних зобов'язань. Короткострокові кредити банків - це заборгованість підприємства перед банками за отриманими позиками, що мають бути погашені протягом року. Оцінка таких позик може бути з урахуванням або без нарахування відсотків на кінець періоду. Проте, нарахування відсотків збільшує як зобов'язання, так і фінансові витрати, тому доцільно оцінювати ці зобов'язання за теперішньою вартістю. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги відображає зобов'язання перед постачальниками. В умовах фінансової кризи угоди часто укладаються на короткий термін, але фактичні платежі затримуються. Тому рекомендується коригувати зобов'язання на індекс інфляції для більш точного відображення заборгованості» [5].

Щодо зобов'язань перед бюджетом, їх оцінка має включати суму погашення та можливі штрафи. У разі несвоєчасної сплати податків необхідно врахувати пеню як додаткові операційні витрати.

Для розрахунків з учасниками оцінка зобов'язань базується на сумі боргу, пов'язаного з розподілом прибутку та формуванням статутного капіталу. Якщо учасники вирішують реінвестувати отримані дивіденди, це може бути оформлено як позика, збільшуючи зобов'язання підприємства. Внесок через позика вигідніший для підприємства, оскільки він збільшує інвестиційну привабливість.

Отже, питання методики оцінки поточних зобов'язань та їх відображення в бухгалтерському обліку потребують подальших досліджень. Зобов'язання є важливим джерелом формування активів підприємства, і основним критерієм їх поділу є строк погашення.

1.2. Види і форми розрахунків з постачальниками та підрядниками

Господарська діяльність підприємств здійснюється через відносини купівлі-продажу з постачальниками ресурсів (іншими підприємствами, працівниками, власниками, державою) та покупцями товарів (аналогічними суб'єктами). Таким чином, суб'єкт господарювання виступає одночасно покупцем і продавцем. Розрахунки між підприємствами, населенням і державою можуть проводитися грошима, шляхом взаємозаліку заборгованості або передачею активів. Грошові розрахунки можуть здійснюватися у готівковій або безготівковій формі.

Готівкові розрахунки проводяться через касу підприємства, використовуючи готівкові кошти, зазвичай для обслуговування населення: виплати заробітної плати, премій, дивідендів, пенсій, матеріальної допомоги тощо. Суб'єкти господарювання зобов'язані зберігати кошти на банківських рахунках, через які мають проводити взаєморозрахунки.

Грошові розрахунки поділяються на готівкові та безготівкові. Готівкові проводяться через касу підприємства для виплат зарплат, премій, дивідендів тощо. Суб'єкти господарювання зберігають кошти на банківських рахунках, через які здійснюють безготівкові розрахунки.

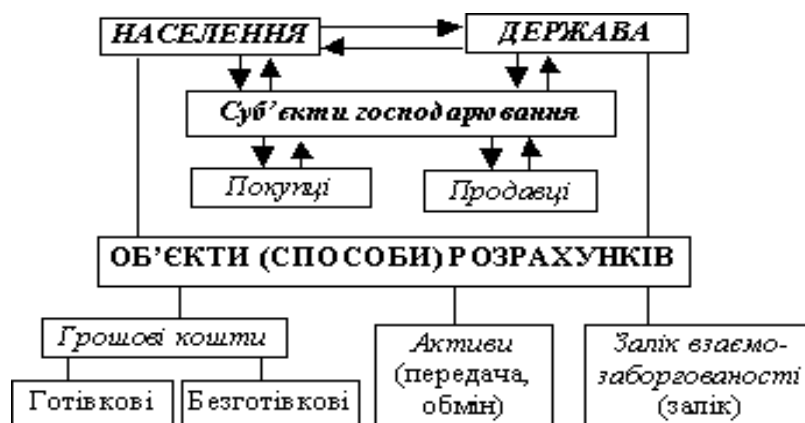

Рис.1.5. Суб'єкти та об'єкти (способи) розрахунків при здійсненні господарської діяльності

«Безготівкові розрахунки - перерахування коштів з рахунків платників на рахунки отримувачів, а також перерахування надавачами платіжних послуг коштів, внесених платниками готівкою, на рахунки отримувачів» [41].

«Платіжна інструкція - розпорядження ініціатора надавачу платіжних послуг щодо виконання платіжної операції» [41].

«Розрахунковий чек - це інструмент безготівкових розрахунків, який полягає у видачі письмового розпорядження власником рахунку (чекодавцем) своєму банку (банку-емітенту) про виплату вказаної в чеку суми грошей одержувачу (чекодержателю). Банки надають розрахункові чеки для проведення одноразових операцій» [5]. Розрахунки чеками здійснюється за схемою, наведеною на рис. 1.6. (дод. Б6).

Розрахунки векселями здійснюються між платниками та одержувачами коштів без участі банку. Видача векселя не є завершенням акту розрахунку, а лише підтверджує безумовне зобов'язання векселедавця (платника) сплатити власнику векселя (векселедержателю) визначену суму після настання строку платежу.

Банки беруть участь у розрахунках векселями лише за певних обставин, наприклад, для гарантування платежу (авалювання), надання кредиту під заставу векселя або обліку векселів, коли векселедержатель продає вексель банку за грошову суму. Вексель є цінним папером, який підтверджує зобов'язання боржника сплатити визначену суму власнику векселя у встановлений строк. Вексельну форму розрахунків наведено на рис.1.7. та 1.8. (дод. Б7).

Розрахунки шляхом заліку взаємної заборгованості здійснюються, коли два підприємства перебувають у постійних господарських відносинах і виступають одночасно постачальниками та покупцями одне для одного. У процесі відвантаження товарів вони обмінюються розрахунковими документами без участі банку, а в узгоджені терміни складають акт звірки заборгованості. Сторона, яка має борг перед іншою, на основі акту звірки

оформлює платіжне доручення для переказу суми заборгованості зі свого рахунку на рахунок отримувача (рис. 1.9.) (дод. Б8).

Отже, розрахунки за зобов'язаннями на ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань» здійснюється переважно в безготівковій формі через рахунок в установі банку. Погашення такої заборгованості може здійснюватися готівкою, коштами з рахунку в банку і за допомогою векселів, що відображено на рисунку 1.10.

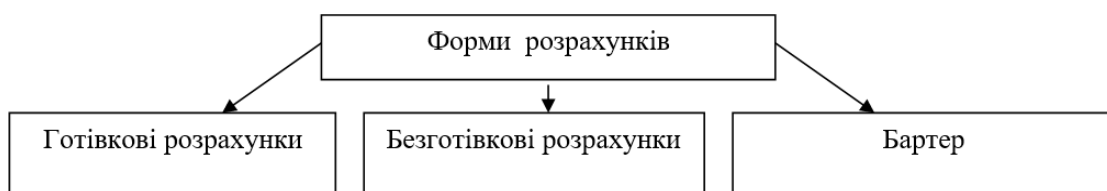

Рис.1.10. Форми розрахунків за зобов'язаннями перед постачальниками та підрядниками

Документи, що використовуються для перерахування коштів, визначаються формою розрахунків і можуть включати платіжні інструкції. У розрахунках із постачальниками та підрядниками на ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань» застосовуються такі форми розрахунків, як передоплата та аванс (рис. 1.11.).

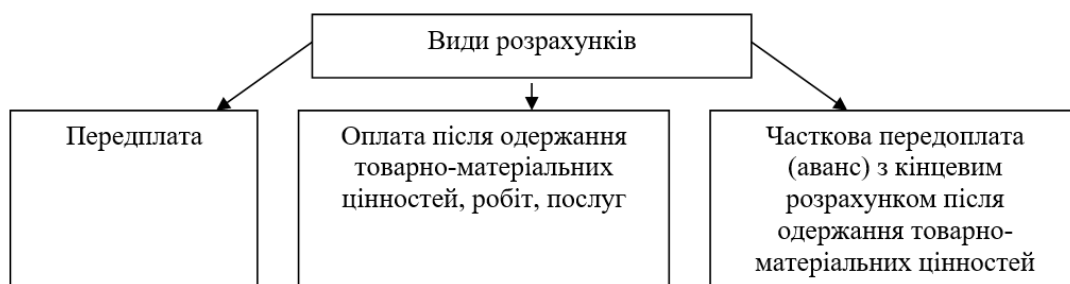

Рис.1.11. Види розрахунків з постачальниками та підрядниками

Передоплата або авансові платежі є поширеним і надійним способом розрахунків із постачальниками та підрядниками, оскільки продавець отримує кошти заздалегідь для виконання замовлення, що виключає ризик несвоєчасного погашення дебіторської заборгованості.

Висновки до розділу 1

Підсумовуючи викладене, можна виділити такі основні моменти:

1. Оцінка є невід'ємним елементом методу бухгалтерського обліку. Вона використовується для визначення вартості об'єктів обліку та формування якісної аналітичної інформації, що забезпечує ефективне управління підприємством.

2. Для детальнішого розкриття вимог щодо визнання та оцінки поточних зобов'язань, зазначених у НП(С)БО 11 «Зобов'язання» [35], доцільно рекомендувати Міністерству фінансів України розробити методичні рекомендації. У цих рекомендаціях варто уточнити види оцінки, методику розрахунку вартостей для різних типів зобов'язань та порядок їх відображення у фінансовій звітності.

3. Оцінка зобов'язань відповідно до Концептуальної основи складання та подання фінансових звітів передбачає використання однієї з чотирьох вартостей: історичної, поточної, реалізаційної або теперішньої. Згідно з національними стандартами, поточні зобов'язання оцінюються за сумою погашення (вартістю реалізації). Однак для окремих видів зобов'язань доцільно застосовувати інші підходи.

4. Таким чином, суб'єкт господарювання виступає одночасно покупцем і продавцем. Розрахунки між підприємствами, населенням і державою можуть проводитися грошима, шляхом взаємозаліку заборгованості або передачею активів.

5. Форми розрахунків за зобов'язаннями перед постачальниками та підрядниками поділяються на готівкові розрахунки, безготівкові розрахунки та бартер.

6. Видами розрахунків з постачальниками та підрядниками є передплата; оплата після одержання товарно-матеріальних цінностей, робіт, послуг; часткова передоплата (аванс) з кінцевим розрахунком після одержання товарно-матеріальних цінностей.

РОЗДІЛ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

2.1. Облікова політика підприємства щодо розрахунків з постачальниками та підрядниками

«Облікова політика, як важлива складова системи бухгалтерського обліку, охоплює всі рівні його організації: методичний, технічний, організаційний. Відповідно до Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства у розпорядчому документі про облікову політику наводяться принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання і подання фінансової звітності та щодо яких нормативно - правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більш ніж один їх варіант, а також попередні оцінки, які використовуються підприємством з метою розподілу витрат між відповідними звітними періодами» [8].

Ф. Ф. Бутинець під обліковою політикою розуміє «сукупність дій з формування комплексу методичних прийомів, способів і процедур організації і ведення бухгалтерського обліку, який відповідає особливостям діяльності підприємства, інтересам його власника та який необхідно розглядати з точки зору призначення бухгалтерського обліку» [4].

На думку М. В. Кужельного та В. Г. Лінник, «облікова політика – це сукупність конкретних методів і засобів організації і форм ведення бухгалтерського обліку, прийнятих підприємством на ґрунті загальних правил і особливостей його роботи». Тоді як А. Г. Завгородній облікову політику трактує як «сукупність способів ведення бухгалтерського обліку (первинного нагромадження, вартісного вимірювання, поточного групування і підсумкового узагальнення фактів господарської діяльності) відповідно до особливостей його господарської діяльності».

На рис. 2.1. наведено складові організації обліку заборгованості за розрахунками.

Рис. 2.1. Складові організації обліку заборгованості за розрахунками

Науковці по-різному трактують сутність облікової політики, але всі сходяться на тому, що це сукупність дій, які застосовуються для відображення та узагальнення облікової інформації.

Облікова політика підприємства має охоплювати всі ключові аспекти організації бухгалтерського обліку, зокрема й облік заборгованості за розрахунками. Її формування потребує ретельного підходу, адже саме від цього

залежить, наскільки об'єктивно та точно буде представлена інформація про фінансовий стан підприємства у звітності.

Підприємства самостійно затверджують розпорядчий документ про облікову політику, в якому визначають основні принципи, методи та процедури ведення бухгалтерського обліку. Однак дослідження показують, що лише чотири з п'ятнадцяти проаналізованих підприємств в Україні мають належно оформлений документ про облікову політику. Решта підприємств зазвичай керуються усталеними правилами, не затверджуючи документально організаційні та методичні аспекти бухгалтерського обліку.

Таким чином, облікова політика є важливим елементом організації бухгалтерського обліку, зокрема обліку заборгованості. Документальне закріплення ключових аспектів облікової політики та чітке обґрунтування методології й технології обліку заборгованості сприятимуть ефективному відображенню інформації та забезпеченню достовірності даних про реальний стан заборгованості на виробничих підприємствах.

2.2. Бухгалтерський облік розрахунків з постачальниками та підрядниками, відображення у фінансовій звітності

Облік розрахунків із постачальниками та підрядниками є ключовою складовою бухгалтерської роботи, після чого саме на цьому етапі формуються основні доходи та грошові надходження підприємства.

Розрахунки охоплюють операції, спрямовані, з одного боку, на забезпечення підприємства сировиною, матеріалами, паливом і тарою, а з іншого - на реалізацію готової продукції. Для ефективного виконання цих функцій на великих підприємствах необхідно створювати спеціалізовані відділи кредитного контролю, в основі діяльності яких є принцип незалежності. Робота таких відділів повинна поєднувати збереження комерційних стосунків із клієнтами та зусиллями, спрямованими на своєчасне повернення боргів.

Документальне оформлення заборгованості в торговельних підприємствах є першим етапом організації обліку. Крім того, до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», первинний документ є основою бухгалтерського обліку, після чого він містить дані про господарську діяльність та підтверджує її факт.

«Документами, які свідчать про погашення боргованості, є виписки банку, платіжні доручення, видаткові касові ордери, векселя тощо. Усі документи, що підтверджують надходження товарів, виділяються на три основні групи:

документи, які засвідчують кількість і якість товару: рахунок-фактура, товарно-транспортні накладні, специфікації, сертифікати, сертифікати якості;

розрахункові документи: платіжні інструкції, вікселі;

транспортні документи: вантажні квитанції, залізничні накладні, які дають можливість отримати товари від іноземних постачальників» [23].

При отриманні вантажу перевірити цілісність пломб, упаковки та тари. У разі порушення необхідно скласти комерційний акт на станцію, в порту чи іншого місця прийняття.

Кількісний і якісний прийом вантажів від місцевих постачальників виробляється або на складі постачальника, якщо доставка виконується транспортом покупця, або на складі покупця при доставці транспорту постачальника. Усі етапи доставки документуються товарно-транспортними накладними, а експедитори щодня звітують про отримання вантажів із додаванням відповідних документів.

На основі документів постачальників у відділі постачання ведеться оперативний образ виконання договорів. У таких відомостях чи книгах відображаються номер і дані договору, найменування матеріальних цінностей, одиниця виміру, обсяги постачання та фактичні надходження. Ці дані використовують для аналізу якості постачання, виявлення відхилень і передявлення претензій.

У разі порушення умов договору необхідно негайно повідомити постачальникам письмово, а в разі відсутності результату — звернутися до господарського суду.

Процедури оформлення договорів та прийняття цінностей за якими вони є основою для доказовості у разі майнових спорів між покупцями й постачальниками. Належна організація документообігу забезпечує своєчасне отримання необхідної інформації для обліку, контролю та управління виробничими запасами, що має вирішальне значення для успішної діяльності підприємства.

Основні первинні документи, якими оформлюються операції з руху виробничих запасів, наведені в таблиці 2.1. (дод. В1).

Інформація, що міститься в первинних документах, прийнятих до обліку, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку за допомогою реєстрів синтетичного та аналітичного обліку із застосуванням методу подвійного запису.

«Для своєчасного відображення господарських операцій у бухгалтерському реєстрі на підприємстві необхідно чітко встановити строки документів передачі первинних документів до бухгалтерії. Правильність оформлення операцій, пов'язаних із забезпеченням виробничих запасів, впливає на коректність їх віднесення до витрат виробництва, реалістичність оцінки незавершеного виробництва та його відображення у фінансовій звітності» [24].

Відповідно з виробничою програмою та нормами витрат підприємство використовує потребу у виробничих запасах. Вони можуть надходити шляхом придбання, самостійного виготовлення, внесення до статутного капіталу, отримувати безоплатно, а також через обмін чи інші операції. У таблиці 2.2. (дод. В2) наведено перелік первинних документів, які традиційно використовуються для оформлення надходження виробничих запасів.

«Особливу роль виконує оперативний контроль матеріально-технічного відділу за наявністю матеріальних ресурсів на певну дату з наказом у визначених межах. Для цих карток складського обліку кожного виду

матеріальних цінностей зазначаються мінімальний і максимальний рівні запасів у натуральному вираженні. Комірник у цих картках фіксує рух матеріалів (надходження та витрати) за шкірною операцією, обробляючи залишки. У разі, коли залишки виходять за межі встановлених норм (нижче мінімуму чи вище максимуму), складаються сигнальні довідки, які передані до відділу матеріально-технічного постачання, фінансової служби, бухгалтерії та інших цілей» [4].

Оприбуткування запасів на підприємствах відображають наступними бухгалтерськими проведеннями:

Запаси внесені засновниками підприємства до статутного капіталу:

Дт рах. 20-28, Кт рах. 46 «Неоплачений капітал».

Оприбуткування запасів, що надійшли від постачальника:

Дт рах. 20-28, Кт рах. 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».

Відображення витрат, пов'язаних з придбанням запасів:

Дт рах. 20-28, К-т рах. 30 «Готівка», 31 «Рахунки в банках».

Оприбуткування безоплатно отриманих запасів:

Дт рах. 20-28, К-т рах. 719 «Інші доходи від операційної діяльності».

У разі виявлення розбіжностей між фактичною наявністю запасів і даних, зазначеними у супровідних документах, складається акт приймання матеріалів (форма № М-7).

Приймання запасів матеріально відповідальною особою створюється на підставі товарно-транспортних накладних (дод. В3), накладних (дод. В4), видаткових накладних (дод. В5), податкових накладних, а також вантажних митних акцій. Оцінка запасів населення за недостатністю та якістю. Якщо фактична кількість і якість товару відповідає даним супровідним документам, матеріально відповідальна особа ставить підпис, штамп і прийнятий товар під свою відповідальність.

У випадках, якщо під час прийняття товару виявилися відмінності в усій чи якості, складається акт про встановлення розбіжностей із залученням приймальної комісії, до відповідності якої входить представник покупця.

Облік придбання виробничих запасів може вестися:

за фактичною собівартістю;

за купівельними цінами із виділенням транспортно-заготівельних витрат;

за обліковими цінами із виділенням відхилень.

Зобов'язання перед постачальниками та підрядниками забезпечує отримання результатів від них товарів, робіт або послуг без попередньої оплати. Підставою для придбання товарів є попередня домовленість, оформлена договором купівлі-продажу між замовником і продавцем. Представник бухгалтерії надає доручення (довіреність) (дод. В6) на отримання матеріальних цінностей від постачальників. Перелік осіб, на які можуть виписуватися доручення, затверджується розпорядженням керівника підприємства, і всі ці особи є матеріально відповідальними за збереження вантажу під час його транспортування від постачальника до підприємства.

Для контролю за використанням доручень за призначенням здійснюється їх реєстрація у Книзі реєстрації доручень, де зазначається кому, на яке підприємство і для одержання яких матеріальних цінностей був виданий документ. Довірена особа розписується у книзі про одержання доручення.

У постачальника довірена особа перед'являє до показує вірність разом із документом, що підтверджує її особу. Довіреність залишається у постачальника, після чого буде отримано відвантаження зазначених матеріальних цінностей. Довіреній особі передають супровідні документи, зокрема видаткову накладну та податкову накладну.

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками є невід'ємною частиною бухгалтерського обліку будь-якого підприємства. Ці розрахунки відображають заборгованість підприємства перед іншими суб'єктами господарювання за поставлені товари, виконані роботи чи надані послуги.

Аналітичний облік розрахунків із постачальниками ведеться окремо за

кожним постачальником, тобто в розрізі підприємств, організацій та кожного окремого договору. Ця інформація відображається на картках аналітичного обліку розрахунків із постачальниками. На підприємстві це представлено у вигляді відомості входу в розрізі постачальників. У реєстрі вказується інформація про найменування кожного постачальника, підставу (документ), дату виникнення зобов'язання, залишок заборгованості на початок місяця, збільшення та зменшення заборгованості, а також залишок заборгованості за кожним постачальником окремо.

Синтетичний облік розрахунків із постачальниками ведеться на рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками». На цьому рахунку відображається заборгованість підприємства перед постачальниками та підрядниками за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи та надані послуги.

Для більш детального обліку використовуються такі субрахунки:

631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками» - облік розрахунків з українськими контрагентами.

632 «Розрахунки з іноземними постачальниками» - облік розрахунків з іноземними контрагентами.

633 «Розрахунки з учасниками ПФГ» - облік розрахунків між учасниками промислово-фінансової групи. За кредитом відображається заборгованість перед постачальниками та підрядниками за отримані товари, роботи, послуги. За дебетом відображається погашення заборгованості, списання безнадійної дебіторської заборгованості тощо. Слідом до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку [18], підприємства мають право самостійно вводити нові субрахунки другого та третього порядків (аналітичні рахунки).

Надходження матеріальних цінностей від постачальників за звітний місяць узагальнюється в реєстрі аналітичного обліку «Аналіз рахунку 63». На основі прибуткової накладної або прибуткового ордера надходження цін від

постачальників відображаються в бухгалтерському обліку наступним чином

Дт 201 «Сировина і матеріали» 1753510,60грн. (о.-с.-в.)

Дт 23 «Виробництво» 4234880,16грн. (о.-с.-в.)

Дт 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення» 3004810,93 грн.
(о.-с.-в.)

Дт 207 «Запасні частини» 470500,16 грн. (о.-с.-в.)

Дт 205 «Будівельні матеріали» 105200,00грн. (о.-с.-в.)

Дт 209 «Інші матеріали» 74840,74грн. (о.-с.-в.)

Кт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» 9643760,59 грн.
(о.-с.-в.).

Одночасно на підставі податкових накладних, що надійшли від постачальників, відображається сума податкового кредиту від вартості придбаних запасів:

Дт 641 «Розрахунки за податками»

Кт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» (о.-с.-в.).

Розрахунки з постачальниками на досліджуваному підприємстві розглядаються переважно у безготівковій формі, тобто шляхом переказу коштів з банківського рахунку на підставі платіжного доручення. Ці операції відображаються у виписці банку, журналі та відомості за рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» відповідно до бухгалтерської проводки:

Дт 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

Кт 31 «Рахунки в банках» 10878890,31грн. (о.-с.-в.).

На ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань», де бухгалтерський облік автоматизований, реєстри синтетичного обліку є журнали-ордери та відомості за кожним окремим рахунком. таким чином, використовуємо журнал-замовлення за рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», журнал-замовлення за рахунком 20 «Виробничі запаси», журнал-замовлення за рахунком 23 «Виробництво», журнал-замовлення за рахунком 91 «Загальновиробничі витрати» тощо. У цих реєстрах одночасно ведеться

аналітичний та синтетичний облік розрахунків із постачальниками та підрядниками. Надалі сальдо та обороти з журналів переносяться до оборотно-сальдової відомості.

«До інших поточних зобов'язань підприємства відносяться зобов'язання за отриманими авансами, відсотками за кредитами та розрахунками з іншими кредиторами. Для узагальнення інформації про розрахунки з іншими кредиторами та за операціями, які не відображаються на інших рахунках класу 6, використовується рахунок 68 «Розрахунки за іншими операціями». Цей рахунок є балансовим і пасивним» [5].

Розрахунки за отриманими авансами на ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань» виглядають, коли покупці представлені попередню оплату в одному звітному періоді, а відвантаження товарів здійснюється в наступному. Проведення передоплати своїми умовами договору купівлі-продажу. Грошові витрати перераховуються покупцем на банківський рахунок підприємства на підставі рахунка-фактури. Надходження коштів відображаються у виписці банку за дебетовим рахунком 31 «Рахунки в банках» і кредитом рахунку 681 «Розрахунки за авансами, одержаними».

Після отримання передоплати бухгалтерія ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань» виписує податкову накладну на суму ПДВ. У бухгалтерському обліку відображаються як податкові зобов'язання з ПДВ: дебетовий рахунок 643 «Податкові зобов'язання» та кредитний рахунок 641 «Розрахунки за даними».

У наступному місяці під час відвантаження продукції кредиторська заборгованість за авансами закривається: дебетовий рахунок 681 «Розрахунки за авансами одержаними» та кредитний рахунок 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками».

Відсотки за користування кредитом списуються на витрати підприємства: дебетовий рахунок 84 «Інші операційні витрати» та кредитний рахунок 684 «Розрахунки за нарахованими відсотками». Сплата протягом кінця місяця, що відбувається через банк на підставі платіжного доручення, що відображається за дебетовим рахунком 684 і кредитним рахунком 31.

Розрахунки з іншими кредиторами також містяться через підзвітні суми. Працівник, який розраховується з кредитором готівкою, отримує фіскальний чек, на підставі якого складається звіт про використання коштів. Після цього закривається кредиторська заборгованість: дебетовий рахунок 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» та кредитний рахунок 372 «Розрахунки з підзвітними особами».

Підприємство компенсує витрати на оплату товарів підзвітній особі, але якщо компенсація не виробляється вчасно, продовжується кредиторська заборгованість. Закупівля товарно-матеріальних цінностей обліковується: дебет рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» і кредит рахунку 372.

Для підтвердження залишків поточних зобов'язань, які відображаються в балансі, проводиться щорічна інвентаризація розрахунків. Бухгалтер складає акти звірки розрахунків у двох примірниках, в яких зазначаються контрагенти, види розрахунків, підстави виникнення заборгованості та суми за даними кредитора і дебітора. Документ підписується директором і бухгалтером ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань», затверджується печаткою і надсилається контрагенту.

Контрагент заповнює свої дані в акті, підписує його, ставить печатку та повертає один примірник. У разі виявлення розбіжностей бухгалтерія підприємства з'ясовує причини та проведення оплати коригування. Зайві залишки зобов'язань списуються на доходи діяльності, а донарахування - на витрати.

2.3. Шляхи удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками є аспектом фінансової діяльності підприємств, що впливає на їх платоспроможність,

управління оборотними витратами та загальну ефективність господарської діяльності. Вдосконалення цього напрямку дозволяє покращити якість облікової інформації, забезпечити оперативність розрахунків та підвищити фінансову стабільність підприємства.

Ось деякі основні напрямки, на які можна зосередитися для удосконалення цієї області:

1. Автоматизація процесів обліку - дозволяє зменшити кількість помилок, прискорити обробку даних і зменшити залежність від людського фактора. Впровадження програмного забезпечення для автоматичного ведення розрахунків з постачальниками та підрядниками дає можливість: зберігати інформацію про контрагентів у централізованій базі; вести облік за кожним постачанням та підрядником; автоматично генерувати і обробляти платіжні документи; вести розрахунки з урахуванням умов договорів (строки, суми, знижки, штрафи тощо).

2. Вдосконалення документообігу - організація ефективного документообігу між підприємством та постачальниками/підрядниками має критичне значення для точності обліку. Важливими елементами є:

- ведення електронного документообігу для швидкої передачі та зберігання документів;
- забезпечення чіткого розподілу відповідальності за прийняття та перевірку документів;
- введення єдиного стандарту для оформлення актів виконаних робіт, рахунків-фактур, накладних тощо.

3. Розширене використання аналітики - аналізуючи дані про розрахунки з контрагентами, можна виявити тенденції у відносинах з ними, зокрема щодо: вчасності оплати; наявності простроченої заборгованості; утримання умов договору (умови поставки, ціни, знижки). Регулярний аналіз дозволяє легко виявляти проблеми в обліку та вживати деякі заходи.

4. Контроль за заборгованістю - неврегульовані розрахунки з постачальниками та підрядниками можуть призвести до значних фінансових

втрат. Для удосконалення обліку важливості: вести облік прострочених заборгованостей, виділяючи категорії в залежності від термів прострочки (до 30 днів, 30-60 днів, понад 60 днів); впровадити систему попереджень про наближення термінів оплати; встановити чіткий регламент дій у разі виникнення простроченої заборони, включаючи штрафні санкції та переговори з постачальниками.

5. Оптимізація договірних відносин - перегляд умов договорів із постачальниками та підрядниками може допомогти зменшити ризики для підприємства. Яке: обговорення вигідних строків платежів (наприклад, після фактичного товару або послуги); включення пунктів зі знижкою за дострокову оплату; узгодження штрафів за недотримання термінів постачання або виконання робіт.

6. Підвищення кваліфікації персоналу - знання співробітників бухгалтерії впливають на якість обліку. Організація навчання та тренінгів за новими стандартами бухгалтерського обліку, використання сучасного програмного забезпечення та практичних аспектів договірних відносин дозволяють: зменшити помилки в обліку; поліпшити взаємодію з іншими підрозділами підприємства та контрагентами; забезпечити дотримання законодавчих вимог.

7. Інтеграція з фінансовими та управлінськими системами - використання інтегрованої системи (ERP-система) для обліку розрахунків дозволяє: зв'язати дані обліку з іншими аспектами управління, такими як закупівлі, складський облік, планування бюджету; забезпечити прозорість фінансових операцій; підтримувати зручні інструменти для аналізу та звітності.

8. Забезпечення відповідності законодавству - підприємства мають отримати всі зміни в законодавстві щодо розрахунків з постачальниками та підрядниками. Регулярний моніторинг нормативних актів та оперативне внесення змін до облікової політики допомагають уникнути штрафів і санкцій.

Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками спрямоване на підвищення точності, швидкості та прозорості процесів.

Впровадження сучасних технологій, процедури оптимізації, аналіз фінансових даних та регулярне навчання персоналу створюють основу для ефективного управління фінансами підприємства.

Висновки до розділу 2.

Підсумовуючи викладене, можна виділити такі основні аспекти:

1. Облікова політика є ключовим елементом системи бухгалтерського обліку, що охоплює методичний, технічний та організаційний рівні. відповідно до Методичних рекомендацій, у розпорядчому документі пропонуються принципи, методи та процедури для ведення обліку та складання фінансової звітності, коли нормативно-правові акти передбачають кілька варіантів, а також попередні оцінки для розподілу витрат між звітними періодами.

2. Облікова політика є інструментом організації бухгалтерського обліку, зокрема в частині обліку заборгованості.

3. Облік розрахунків із постачальниками та підрядниками є важливою складовою бухгалтерського обліку кожного підприємства. Він показує зобов'язання підприємства перед іншими суб'єктами господарювання за отримані товари, виконані роботи чи надання послуг.

4. Аналітичний облік розрахунків із постачальниками ведеться за кожним постачальником та договором, інформація відображається у відомостях, де вказується найменування постачальника, підстава, дата виникнення, зміни та залишки заборгованості.

5. Синтетичний облік створення на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», де фіксують зобов'язання за отримання товарів, роботи чи послуги.

6. Для вдосконалення обліку розрахунків із постачальниками та підрядниками необхідно:

автоматизація обліку - застосування програмного забезпечення зменшує помилки, пришвидшує обробку даних та мінімізує вплив людського фактора.

Це дозволяє зберегти дані про контрагентів, вести облік поставок, автоматизувати платіжні документи та виконати умови договорів;

вдосконалення документообігу - електронний документообіг забезпечує швидку передачу документів, чіткий розподіл відповідальності та стандартизацію актів, рахунків і накладних;

аналітика розрахунків - аналіз платежів, прострочень та умов договорів дозволяє виявляти тенденції й вирішувати проблеми у відносинах із контрагентами;

контроль заборгованості - облік прострочень із категоризацією за термінами, попередження про оплату та дії у разі заборгованості допомагають уникати фінансових втрат;

оптимізація договорів - перегляд умов, зокрема зниження строків оплати, штрафів за дострокову оплату та штрафів за порушення, зменшує ризики;

навчання персоналу - підвищення кваліфікації з використанням сучасного ПЗ та стандартів зменшує облік помилок, покращує взаємодію з контрагентами та забезпечує дотримання законодавства;

інтеграція системи - ERP-системи об'єднують облік з іншими процесами (закупівлі, склад, бюджет), підвищуючи прозорість та зручність аналізу.

РОЗДІЛ 3. КОНТРОЛЬ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА РОЗРАХУНКАМИ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

3.1. Організація та методика контролю зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками

Контроль за станом розрахунків, дебіторською та кредиторською заборгованістю є кількома елементами забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємств. Його головна мета - перевірка дотримання нормативно-правових вимог щодо розрахункових операцій і стану платіжної дисципліни.

«Організація розрахунків залежить від належного обліку та документального забезпечення. Помилки в розрахунково-платіжних документах, якщо їх не виявити вчасно, можуть призвести до конфліктів, зокрема претензійної заборгованості, щодо пов'язаної з нестачами під час транспортування чи отримання матеріальних цінностей. Тому контроль має охоплювати перевірку законності, доцільності та документального обґрунтування розрахунків» [25].

Особливу увагу слід приділити правильному відображенню розрахункових операцій у бухгалтерському обліку. Об'єктами контролю виступають використання коштів та їх облік, а джерелом інформації — облікові дані. Використання фактографічної інформації є ключовим для забезпечення якісного контролю та ревізії розрахункових операцій. Об'єкти, джерела інформації та методичні підходи до контролю розрахунків представлені на рисунку 3.1. Основними об'єктами контролю є використання коштів під час розрахунків та їх облік.

У процесі контролю та ревізії розрахункових операцій важливу роль використовує фактографічна інформація, яка базується на даних бухгалтерського обліку. Частково зміст цієї інформації та її застосування в контрольному процесі відображено в таблиці 3.1. (дод. Г1).

Рис. 3.1. Організаційна модель контролю і ревізії розрахункових операцій

«Джерелами нормативно-законодавчої інформації є та, що законодавчо обґрунтовує розрахунки, тобто інформація, що підтверджує законність (або незаконність) тих або інших розрахункових операцій. Облікова інформація, яка використовується під час контролю і ревізії розрахунків, дає можливість ревизору обґрунтувати дійсність звершення або недостовірність розрахункових операцій» [20].

Під час контролю та ревізії розрахунків із постачальниками, окрім нормативно-правової інформації, розроблені первинні розрахунково-платіжні документи, банківські виписки та бухгалтерські реєстри.

Відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку, для ревізії розрахунків із постачальниками застосовується даний електронний реєстр за рахунком 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками». У цьому реєстрі відображаються операції за кожним постачальником і підрядником у розрізі документів (рахунків) і оплати. Ця інформація необхідна для перевірки розрахунків за отримання матеріальних цінностей, виконаних робіт чи надання послуг.

«Господарська діяльність підприємства неможлива без систематичного контролю, що свідчить про спостереження та перевірку господарських операцій. У сучасних умовах розвитку нових соціально-економічних відносин і організаційно-правових форм підприємництва у місці є створення ефективної системи внутрішнього контролю та її вдосконалення. Це питання є актуальним і для досліджуваного підприємства» [6].

Аналіз показав, що внутрішній контроль за розрахунковими операціями на ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань» охоплює попередній, поточний (оперативний) і наступний контроль, який створює керівником та головним бухгалтером.

Таких перевірок недостатньо, що ускладнює дотримання основних методичних принципів обліку, видає інформацію про фінансовий стан підприємства, стан розрахунків і знижує ефективність прийняття управлінських рішень. Фінансова звітність дає лише загальну оцінку фінансового стану підприємства, проте не може служити основою для обґрунтування управлінських рішень щодо зобов'язань. У цьому контексті зростає значення внутрішнього контролю як системи, що забезпечують інформаційну підтримку управління.

Саме тому варто приділити більшу увагу розробці системи внутрішнього контролю на ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань». Схему організації внутрішньогосподарського контролю на підприємствах можна представити в такому вигляді (рис. 3.2).

Основними складовими системами внутрішнього контролю є організаційне забезпечення, системи підтримки, а також використання результатів внутрішнього контролю для прийняття управлінських рішень. Завдання та мета служби внутрішнього контролю передбачається розміром і структурою підприємства, рівнем технічного управління, організаційною структурою, розподілом посадових обов'язків, складом аналітичної служби та потребами керівництва.

«Внутрішній контроль за рахунок бухгалтерських та адміністративних (внутрішніх) функцій. Бухгалтерський контрольний комплекс процедур, спрямованих на забезпечення збереження активності підприємств та звітності, формують підрозділи бухгалтерського обліку на основі даних, отриманих від операційних підрозділів» [19].

«Адміністративний (внутрішній) контроль виконання комплексу процедур, за допомогою яких керівництво підприємства делегує свої повноваження для забезпечення та організації:

- збереження матеріальних цінностей і активів;

- співробітників безпеки;

- ефективність, продуктивність та безпека процесів обробки інформації;

наявність чітких процедур, що розмежовують обов'язки та відповідальність служб і працівників підприємства» [19].

Рис. 3.2. Організація внутрішньогосподарського контролю на підприємстві

Для визначення методики внутрішнього контролю із кредиторською заборгованістю можна окреслити конкретну мету та завдання такого контролю для ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань» (рис. 3.3).

Рис.3.3. Мета і завдання контролю операцій за кредиторською заборгованістю

«При організації системи внутрішньогосподарського контролю на досліджуваному підприємстві повинні братися до уваги основні принципи її ефективності, дотримання яких є ключовою умовою успішного функціонування системи і які включають ряд основних правил: відповідальності, збалансованості, своєчасності повідомлення про відхилення, інтеграції, відповідності контролюючої і контрольованої систем, постійності, комплексності, узгодженості пропускну здатності різних ланок системи внутрішнього контролю, розподілу обов'язків, дозволу і схвалення» [19].

Формування адаптивної системи внутрішнього контролю вимагає впорядкування інформаційного забезпечення управління кредиторською заборгованістю. Це можна реалізувати двома способами. Перший спосіб забезпечує уточнення організаційних регламентів щодо формування, обробки

та оцінної інформації про підконтрольний об'єкт відповідно до цілей і завдань внутрішнього контролю. Другий спосіб здійснюється в розширеній сфері використання результатів внутрішнього контролю через реалізацію його стратегічних напрямів, що включає визначення основних параметрів управління зобов'язаннями у форматі прогнозних бюджетів.

«Організація контролю розрахунків із постачальниками та підрядниками має забезпечити виявлення неоплаченої та опаленої продукції. Внутрішній контроль на підприємствах виконує інформаційну, управлінську, координаційну та прогнозну функції» [26].

Здійснення внутрішнього контролю можна покласти на представника головного бухгалтера або ввести окрему посаду. Результати внутрішнього контролю можуть бути використані за такими напрямками:

- формування управлінської звітності;

- організація внутрішнього контролю за видами кредиторської заборгованості;

- узагальнення й модифікація контрольно-оцінної інформації для покращення управління кредиторською заборгованістю.

Перевірка на ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань» дозволяє оцінити якість внутрішнього контролю за розрахунками з постачальниками та підрядниками, а також забезпечити можливість викривлення у звітних даних.

Первинна документація з обліку розрахунків із постачальниками та підрядниками перевіряється за такими напрямками:

- правильність оформлення документів (наявність усіх деяких реквізитів і підписів);

- перевірка підсумків розрахунків, що складаються в документах.

Контроль правильності оформлення первинних документів із виборковим методом: за певний період, за типом тощо операцій. Результати перевірки формуються у вигляді таблиці 3.2. (дод. Г2).

«Такий попередній контроль документального оформлення операції запобігає відображенню в обліку неправильних даних. Для контролю

розрахунків з постачальника та підрядниками використовують різні методичні прийоми фактичного, документального контролю та здійснюють інвентаризацію розрахунків» [19].

Під час проведення інвентаризації розрахунків із контрагентами, відповідно до Положення № 879 [39], підприємство-дебітор повинен підтвердити заборгованість або висловити своє заперечення. Це передбачено старою Інструкцією № 69, яка вимагала, щоб підприємства-дебітори протягом десяти днів з моменту отримання виписок від підприємств-кредиторів підтвердили заборгованість або заявили про своє заперечення.

Також варто зазначити, що Положення № 879 не містить додатків, а в пункті 14 розділу II містить, що інвентаризаційні описи, акти інвентаризації та звіряльні відомості оформлені відповідно до вимог Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському, обліково-затвердженому наказом Міністерства фінансів від 24.05.1995 р. № 88. Ці документи мають відповідати вимогам до первинних документів, в т.ч. обов'язкові реквізити, визначені Положенням № 879 [39].

Матеріали інвентаризації можуть формуватися як вручну, так і за допомогою електронних засобів обробки інформації. Для бюджетних установ застосовуються форми, визначені чинним законодавством.

Особливості проведення інвентаризації розрахунків із постачальниками: інвентаризація для кожного постачальника окремо; дані інвентаризації підтверджуються підписом і печаткою постачальника; загальна інвентаризація розрахунків здійснюється щомісяця, що дозволяє забезпечити платіжність і повноту проведення розрахунків.

Для цього акта звірки взаємних розрахунків станом на певну дату, який також підтверджується підписом і друком постачальника.

У випадку виявлення відхилень від повторної перевірки документів, що підтверджують виникнення зобов'язань. Контроль за повною та безпечною розрахунками з постачальниками та підрядниками складається на основі даних договорів на поставку товарів і облікових записів. Розрахунки з

постачальниками зазвичай пов'язані з надходженням товарно-матеріальних цінностей, тому суми за кредитом рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» за кожним постачальником порівнюються з сумами придбання матеріальних цінностей, згідно з відповідними документами.

«Здійснюючи звірку розрахунків, можна виявити факти неоприбуткування товарів окремими матеріально відповідальними особами, розкрадання чи нестачі. Записи за дебетом рахунка 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» порівнюють з виписками банку та записами за кредитом рахунка 311 «Поточні рахунки в національній валюті» [23].

У процесі контролю розрахунків із постачальниками та покупцями обов'язково проводиться перевірка відповідності рахунків бухгалтерського обліку типових кореспонденцій. Це дозволяє уникнути помилок під час відображення розрахункових операцій в обліку. Контроль типової кореспонденції для ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань» наведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

Контроль дотримання типової кореспонденції ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань»
розрахунків з постачальниками

Операція	Типова кореспонденція	Кореспонденція рахунків, що використовує підприємство	Помилки
Оприбутковано запасні частини	Дт 207 «Запасні частини» Кт 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	Дт 207 «Запасні частини» Кт 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	-
Відображено податковий кредит	Дт 641 «Розрахунки за податками» Кт 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	Дт 641 «Розрахунки за податками» Кт 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	-
Здійснена оплата за придбані цінності	Дт 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», Кт 311 «Поточні рахунки в національній валюті»	Дт 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», Кт 311 «Поточні рахунки в національній валюті»	-

Для перевірки правильності відображення залишків заборгованості в статтях балансу необхідно зіставити залишки за кожним видом розрахунків

на одну й ту саму дату, використовуючи дані аналітичного обліку, синтетичного рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками», Головної книги та Балансу. Таким чином, контроль розрахунків із постачальниками сприяє зміцненню фінансово-розрахункової дисципліни підприємства та виявленню фактів неоприбуткування товарів.

«Контроль за станом розрахунків, динамікою іншої поточної кредиторської заборгованості успішної ключової ролі у забезпеченні фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Основними завданнями контролю є перевірка дотримання нормативно-правового регулювання розрахункових операцій і стану розрахунково-платіжної дисципліни. Ефективність організації розрахунків значною мірою залежить від стану та документального забезпечення. Несвоєчасне виявлення помилок у розрахунково-платіжних документах може призвести до відправок і конфліктів, особливо щодо претензійної заборгованості, пов'язаної з нестачами цінностей під час відпуску, транспортування чи приймання» [19].

Контроль розрахунків з іншими кредиторами перевірку не лише нормативно-правового забезпечення таких операцій, але й їх документального обґрунтування. Особливу увагу слід приділяти законності, доцільності, документальній обґрунтованості та правильності відображення розрахункових операцій у бухгалтерському обліку.

У процесі контролю й ревізії розрахункових операцій записується використання фактографічної інформації, що міститься в облікових даних. Контроль інших операцій дозволяє не тільки виявляти порушення, а й зберігати резерви економічних коштів, зокрема на послуги водо- й енергопостачання, опалення, рекламу, ремонт обладнання й техніки, охорону приміщень тощо. Модель контролю розрахунків із іншими кредиторами, наведена в таблиці 3.4.

Джерелом інформації для контролю розрахунків за іншими операціями є облікова документація та нормативно-правові акти. На ТДВ

«М'ясокомбінат «Ятрань» контроль розрахунків за іншими операціями створено на основі облікової інформації, наведеної в таблиці 3.5. (дод. Г).

Таблиця 3.4.

Організаційно-методична модель контролю розрахунків з іншими
кредиторами

Об'єкти контролю				
Списання вартості послуг на витрати діяльності	Погашення поточних зобов'язань перед постачальниками послуг	Первинна документація щодо обліку розрахунків за іншими операціями		Організація бухгалтерського обліку розрахунків за іншими операціями
Джерела інформації				
Нормативно-законодавча інформація щодо формування витрат на утримання підприємства		Первинна документація щодо обліку розрахунків за іншими операціями		Регістри бухгалтерського обліку і звітності
Методичні прийоми документального контролю				
За формою та змістом	Зустрічна перевірка	Взаємний контроль операцій і документів	Аналітична, арифметична та логічна перевірка	Нормативно-правове регулювання
Узагальнення і реалізація результатів контролю				
Документування і аналітичне групування результатів контролю	Систематизоване групування недоліків і оформлення акту контролю		Прийняття рішень за результатами Контролю	Контроль за використання прийнятих рішень

Джерела нормативно-законодавчої включають інформаційні дані, які обґрунтовують правомірність розрахунків, підтверджуючи їх законність або незаконність. Для контролю розрахунків за іншими операціями використовується відповідна нормативно-законодавча інформація, наведена в таблиці 3.6.

Первинна документація з обліку розрахунків за іншими операціями підлягає перевірці за такими напрямками: правильність оформлення документів (наявність усіх реквізитів і підписів) та перевірка розрахунків, зазначених у документах. Контроль оформлення первинних документів вибіркоким методом, охоплюючи певні періоди, види операцій тощо.

Таблиця 3.6.

Нормативно-законодавча інформація і її використання під час контролю
розрахунків за іншими операціями

Назва нормативно-законодавчої (інструктивної) інформації	Зміст нормативно-законодавчої (інструктивної) інформації	Використання нормативно-законодавчої (інструктивної) інформації під час контролю
Цивільний кодекс України	Регулювання договірних зобов'язань	Дотримання ЦКУ у договірних відносинах, визначення відповідальних за суму завданих збитків, контроль списання простроченої кредиторської заборгованості
Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»	Визначення та оцінка зобов'язань	Контроль достовірності оцінки та відображення в балансі суми заборгованості перед постачальниками
План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій та Інструкція до його застосування	Порядок відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку	Контроль правильності відображення розрахунків з постачальниками на рахунках бухгалтерського обліку

У всіх випадках під час контролю розрахунків за іншими операціями обов'язково проводиться перевірка відповідності типових відповістей рахунків бухгалтерського обліку. Це допоможе уникнути помилок у відображених розрахункових операціях в обліку. Контроль відповідності типових кореспонденцій для ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань» зображено в таблиці 3.7. (дод. Г4).

Контроль розрахунків за іншими операціями на ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань» виявив відхилення у відображенні операції з постачальниками щодо придбаних товарів. Придбання товарів підзвітна особа — керівник підприємства, який отримує товар, оформлює додаткові документи (накладні, податкові накладні, товарно-транспортні накладні), та носити оплату готівкою. Після доставки товарів на склад підприємства формуються прибуткові документи, які передаються бухгалтеру для проведення бухгалтерського обліку.

Використання рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками» в цьому випадку недоцільне, що є порушенням Інструкції з використання Плану

рахунків. Для перевірки залишків заборованості рекомендовано зіставити дані аналітичного та синтетичного обліку.

Внутрішньосподарський контроль покращення зміцнення фінансової дисципліни, виявлення порушення та підвищення ефективності діяльності підприємства. Особливо увага приділяється контролю за збереженням цінностей, своєчасністю погашення зобов'язань та правильністю їх відображення в обліку. На ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань» контроль розрахунків покладено на директора та бухгалтера.

Оперативність і оперативність контролю дозволяють вчасно виявити недоліки, мінімізувати ризики штрафів та пені, а також забезпечити раціональне використання ресурсів. Національна організація внутрішнього контролю приймає обґрунтовані управлінські рішення та оптимізує розрахунки з постачальниками.

3.2. Узагальнення результатів контролю та прийняття управлінських рішень щодо оптимізації зобов'язань за розрахунками з постачальниками та підрядниками

«Управління кредиторською заборгованістю – оптимізація суми заборгованості підприємства перед іншими юридичними та фізичними особами. Управління кредиторською заборгованістю підприємства може бути проведено за допомогою двох основних варіантів: оптимізації кредиторської заборгованості та мінімізації кредиторської заборгованості» [44].

На сьогоднішній день, контроль та аналіз кредиторської заборгованості залишаються одними з найскладніших і попередніх питань, зумовлених проблемою неплатежів. Це підтверджує значні обсяги кредиторської заборгованості на ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань».

«Кредиторська заборгованість дає змогу підприємству певний час користуватись чужими засобами, але в свою чергу це не повинно стати приводом претензій та розриву взаємовідносин з боку інших контрагентів. Все це вимагає перегляду системи бухгалтерського обліку, одним із центральних елементів якої є облік взаєморозрахунків суб'єктів господарювання. Суб'єкти господарювання на перший план висувають вирішення власних проблем, замість виконання фінансових зобов'язань по платежах перед партнерами. Вирішення вищенаведеної складної проблеми багато в чому залежить від вдосконалення бухгалтерського обліку і контролю» [42].

Розвиток ринкових відносин забезпечує відповідальність і самостійність підприємств у прийнятті управлінських рішень, спрямованих на забезпечення ефективності розрахунків з дебіторами та кредиторами. Зміна обсягів дебіторської чи кредиторської заборгованості іноді виникають на фінансовому стані підприємства. У зв'язку з цим необхідно регулярного моніторингу та аналізу стану розрахунків.

На основі різних досліджень пропонується методика аналізу зобов'язань, головним завданням якого є ознака неплатоспроможності підприємства та запобігання його банкрутству (рис. 3.4.).

Сутність цієї методики відбувається у вивченні структури зобов'язань, оцінці їх оборотності, визначенні рівня платоспроможності та ліквідності підприємства на основі даних фінансової звітності. Також вона передбачає розрахунок граничної суми зобов'язань, враховуючи такі чинники, як доходи, витрати, та оборотні активи підприємства.

Методика має низку переваг, оскільки є універсальною і всебічно охоплює аналіз зобов'язань з платіжного виявлення ризиків неплатоспроможності та попередження банкрутства. Її повнота та результативність забезпечать отримання важливих висновків на кожному етапі аналізу, що передбачає прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Для забезпечення контрольованості процесу розрахунків з постачальниками та підрядниками важливою умовою є автоматизація їх обліку. Це завершує аналітичність і оперативність облікових процесів, удосконалює інформаційний обмін і забезпечує достовірність отриманих даних.

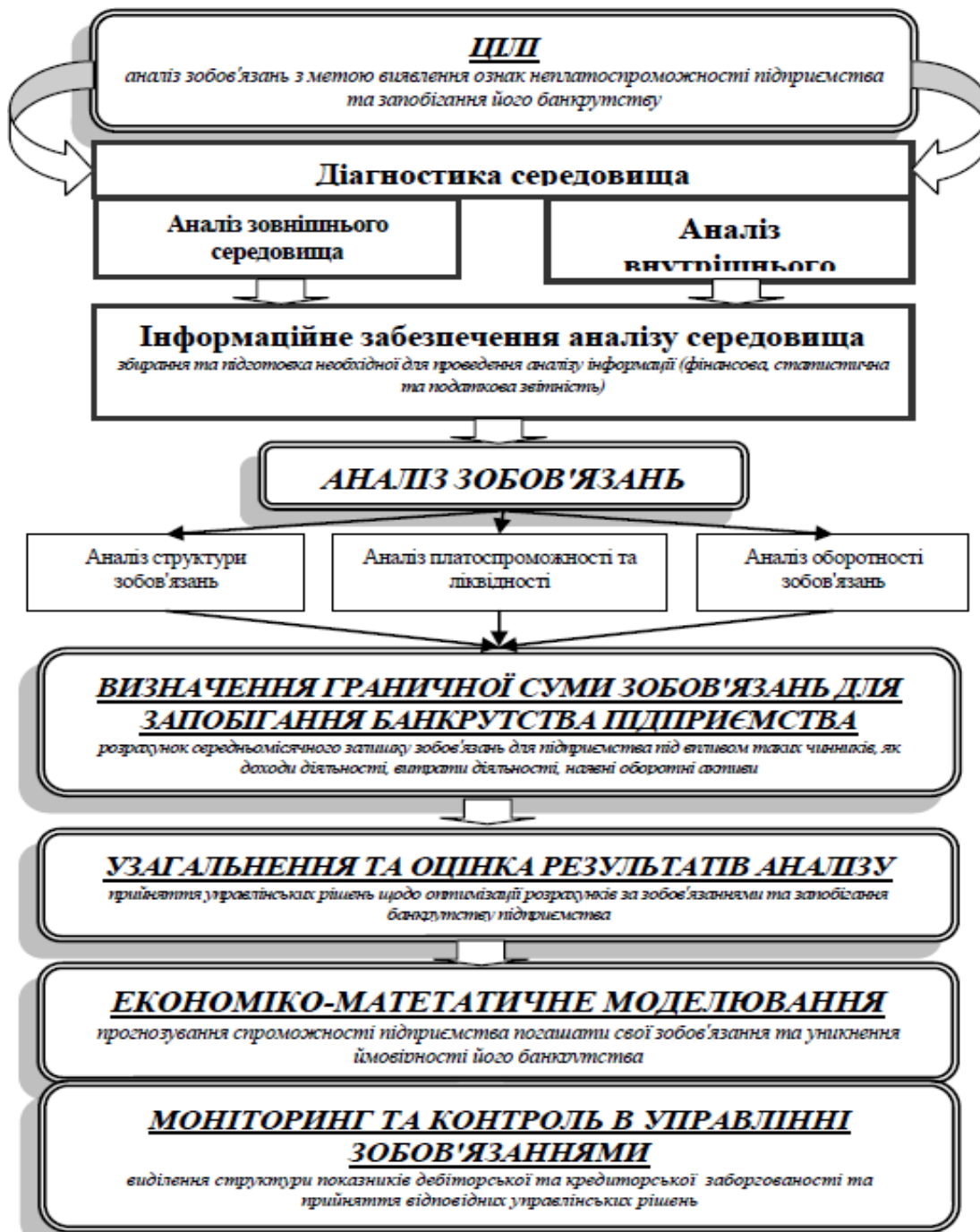

Рис.3.4. Методика аналізу зобов'язань

Бухгалтер, відповідальний за облік кредиторської заборгованості на ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань», також повинен контролювати стан таких аспектів: довгострокова дебіторська заборгованість; дебіторська боргованість за товари, роботи та послуги; дебіторська заборгованість за розрахунками; витрати майбутніх періодів; забезпечення наступних виплат і платежів; довгострокові та поточні зобов'язання; доходи майбутніх періодів.

Також необхідно правильно контролювати всі дебіторської та кредиторської заборгованості. Значне перевищення дебіторської заборгованості може стати загрозою фінансової стійкості підприємства та потребує залучення додаткових джерел фінансування. Крім того, важливо стежити за станом простроченої заборгованості, припинити в інфляції будь-які умови підтримки платежів можливо до втрати частини реальної вартості виконаних робіт. Це обумовлює потребу в розширеному використанні системи авансових платежів.

Бухгалтер також зобов'язаний планувати погашення зобов'язань за статтями бюджету, визначеними регламентом. У межах вашої компетенції та доцільності можна розробити різні варіанти планування заборгованості. Наприклад, використовуючи прогнози «Розрахунки з постачальниками» для встановлення відстрочок платежів за конкретними контрактами або «Кредиторська заборгованість минулих періодів» для створення графіків погашення заборгованості. Крім того, бізнес-прогноз «Графік фінансування» дозволяє спрощено сформулювати план кредиторської заборгованості. Цей прогноз використовується для планування обсягів кредиторської заборгованості, термінів її рівномірного погашення, суми авансів та відстрочок поточних платежів за статтями та елементами бюджету.

Основою для складання видаткової частини бюджету руху коштів повинні бути операційні бюджети всіх напрямків діяльності компанії та графік погашення заборгованості. Ці документи є такими основними групами платежів: планові платежі за податками та зборами перед бюджетом і позабюджетними фондами; обслуговування кредитів, включаючи виплати за

основним боргом і відсотками; витрати на оплату праці; зобов'язання перед постачальниками матеріалів та енергоресурсів; зобов'язання перед замовниками за виконання роботи; фінансування управлінських і комерційних витрат; графік інвестиційних виплат на придбання та модернізацію основних засобів; інші витрати.

Фінансове планування бюджету й управління фінансовими потоками є основою для створення платіжного календаря підприємства. Цей інструмент оперативного планування розробляється за короткий проміжок часу з максимальною деталізацією та точністю.

Модель управління кредиторською заборгованістю складається з таких основних елементів:

статичний і динамічний аналіз процесів формування та погашення кредиторської заборгованості підприємства, а також оцінка її впливу на обсяг грошових потоків;

обґрунтування доцільності отримання відстрочок платежів за рахунками постачальників та визначення оптимального терміну такої відстрочки;

запобігання утворенню простроченої заборгованості та, за потреби, організація пролонгації кредиторської заборгованості (рис. 3.5.).

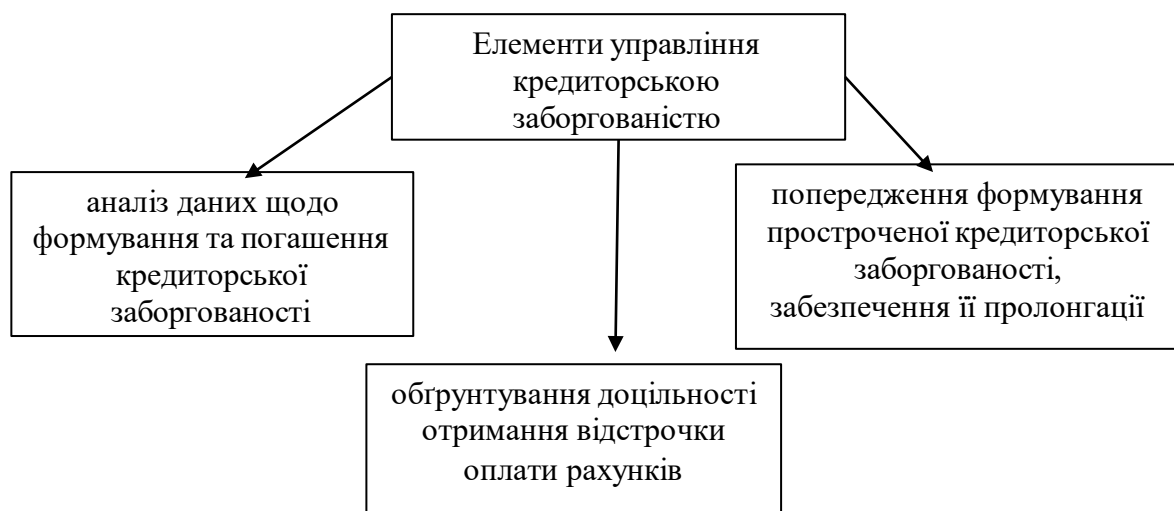

Рис. 3.7. Основні елементи управління кредиторською заборгованістю на ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань»

Управління кредиторською заборгованістю потребує остаточного продуманого аналітичного механізму. Несвоєчасне виконання зобов'язань може призвести до накопичення боргів, неплатоспроможності підприємства та його банкрутства. Проблема нестачі коштів для виконання зобов'язань є актуальною для багатьох підприємств, зокрема для ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань». Згідно з українським законодавством, неплатоспроможність також як неспроможність підприємства виконувати зобов'язання перед кредиторами, що може призвести до банкрутства.

Реформування підприємств забезпечення покращення управління, підвищення ефективності діяльності та конкурентоспроможності, що вимагає ефективної стратегії для запобігання кризовим явищам. Антикризова стратегія має на меті забезпечення платоспроможності підприємства через оптимальне поєднання власних та залучених ресурсів.

Ключовими напрямками фінансового аналізу є оцінка стану активів, оборотних засобів, ліквідності, платоспроможності та рентабельності. Також важливою є правильна кредитна політика та ефективне використання фінансових інструментів.

Для покращення розрахункової дисципліни та зниження кредиторської заборгованості пропонується:

- контроль за наявністю дебіторської та кредиторської заборгованості, після перевищення якого над іншою може призвести до фінансових труднощів;

- аналіз структури боргованості для постачальників та покупців щодо розміщення виявлення прострочених боргів і вжиття щодо заходів їх погашення;

- контроль оборотності заборгованості та запровадження системи авансових платежів, особливо в умовах інфляції;

- аналіз дебіторської заборгованості за термінами, сумами та умовами оплати;

організація роботи з договорами для контролю надходження коштів за умовами оплати.

Ці заходи слід удосконалити облік та організацію розрахунків, оптимізувати обсяги заборгованості та зміцнити фінансовий стан підприємства.

Висновки до розділу 3.

Підсумовуючи викладене, можна виділити такі основні аспекти:

1. В управлінні кредиторською заборгованістю необхідно застосувати продуману аналітичну стратегію для формування підходів до цього явища. Несвоєчасне виконання зобов'язань за рахунок їх накопичення, що може спричинити неплатоспроможність підприємства та, в подальшому, до його банкрутства.

2. Реєстр дозволяє швидко ідентифікувати боржників, з якими варто працювати для максимального результату, а також тих, з якими потрібно встановити особливі умови. Можливо контролювати оборотність дебіторської та кредиторської заборгованості, а також стан прострочених боргів, зокрема через розширення системи авансових платежів, після чого в умовах інфляції підприємство отримує лише частину вартості продукції. Також варто ввести систему обліку дебіторської боргованості за термінами, сумами, заявками та умовами оплати, а також організувати роботу з договорами, зазначаючи умови оплати (передоплати чи післяоплати) та контролюючи надходження відповідно до них.

3. Кредиторська заборгованість дозволяє підприємству певний час використовувати чужі кошти, але це не повинно привести до претензій чи розриву відносин з контрагентами. Така ситуація вимагає перегляду системи бухгалтерського обліку, де числом елементів є облік взаєморозрахунків між суб'єктами господарювання.

4. Управління кредиторською заборгованістю потребує остаточного продуманого аналітичного механізму. Несвоєчасне виконання зобов'язань може призвести до накопичення боргів, неплатоспроможності підприємства та його банкрутства. Проблема нестачі коштів для виконання зобов'язань є актуальною для багатьох підприємств, зокрема для ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань».

5. Для покращення розрахункової дисципліни та зменшення кредиторської заборгованості пропонується:

провести контроль за наявністю дебіторської та кредиторської заборгованості, припинивши перевищення одного з них може спричинити фінансові труднощі; проводити аналіз структури боргів перед постачальниками та покупцями для виявлення прострочених заборгованостей і вжиття заходів щодо їх погашення; контролювати оборотність заборгованості та впроваджувати систему авансових платежів, особливо за умов інфляційного середовища; аналізувати дебіторську заборгованість за термінами, сумами та умовами оплати; організувати роботу з договорами для ефективного контролю надходження коштів відповідно до умов оплати.

ВИСНОВКИ

Зобов'язання є джерелами утворення господарських засобів підприємства. Достовірність їх відображення в балансі та своєчасність розрахунків з кредиторами характеризує підприємство з позитивного боку.

Методологічні засади формування у вітчизняному бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання та її розкриття у фінансовій звітності визначено НП(С)БО 11 «Зобов'язання». Зобов'язання - заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. Зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок погашення.

З метою бухгалтерського обліку зобов'язання поділяються на: довгострокові; поточні; забезпечення; непередбачені зобов'язання; доходи майбутніх періодів. Поточні зобов'язання - це зобов'язання, що будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашенні протягом дванадцяти місяців починаючи з дати балансу.

З метою детальнішого розкриття вимог щодо визнання та оцінки поточних зобов'язань в обліку наведених у П(С)БО 11 «Зобов'язання» та їх доповнення, доцільно було б розробити методичні рекомендації з обліку поточних зобов'язань, в яких би розкривалась інформація щодо використання видів оцінки, наводилась методика розрахунку вартостей для різних видів поточних зобов'язань та умови відображення поточних зобов'язань у фінансовій звітності.

Кваліфікаційна робота написана за матеріалами ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань». Проаналізувавши основні показники фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства ми бачимо що підприємство демонструє зростання доходу, проте зниження чистого прибутку сигналізує про необхідність оптимізації витрат і підвищення рентабельності.

Поліпшення управління борговими зобов'язаннями та підвищення середньої заробітної плати сприяють зміцненню позицій підприємства, але можуть вимагати більш раціонального використання ресурсів.

У загальному, весь процес розрахунків з постачальниками та підрядниками складається з двох етапів: перший - це облік надходження товарно-матеріальних цінностей, послуг і робіт, а також облік їх оплати; другий - формування звітних документів, таких як оборотно-сальдова відомість та журнал-ордер.

Організація первинного обліку на ТДВ «М'ясокомбінат «Ятрань» відповідає вимогам чинного законодавства, що ведеться на підставі типових документів, що мають належно заповнені реквізити, та здійснюються оплачено. Облік розрахунків з контрагентами (постачальниками) створюється в типовій конфігурації документів-замовлень.

Синтетичний облік поточних зобов'язань ведеться на рахунках класу 6 «Поточні зобов'язання». Виникнення зобов'язань відображатися за кредитом цих рахунків, а їх погашення - за дебетом. Реєстри синтетичного обліку в автоматизованій системі включають журнали та відомості за рахунками поточних зобов'язань.

Аналіз розрахунків з постачальниками ведеться по кожному контрагенту, тобто за підприємствами, організаціями та договорами, які відображаються в картах аналітичного обліку. Це також узагальнюється у відомості про прихід для постачальників. Синтетичний облік ведеться на рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», де по кредиту відображаються зобов'язання, а по дебету - їх зменшення.

Згідно з Інструкцією щодо використання Плану рахунків бухгалтерського обліку, підприємство може самостійно вводити нові субрахунки для аналітичного обліку. Надходження матеріальних цінностей від постачальників узагальнюється в реєстрі «Аналіз рахунку 63», на основі прибуткових накладних або замовлень.

Результати перевірок вказують, що інформація про зобов'язання повністю розкрита на основі бухгалтерських даних. Основними елементами системи внутрішнього контролю є організаційне забезпечення, система підтримки та використання результатів внутрішнього контролю для прийняття управлінських рішень.

Рекомендується оформляти результати внутрішнього контролю через таблиці, як відомості перевірки відповідності поточної кредиторської заборгованості та перелік претензій до підприємства. Це дозволяє визначити ефективність контролю за розрахунками з постачальниками та підрядниками та визначити порушення звітних даних.

Впровадження запропонованих рекомендацій сприятиме удосконаленню, контролю та аналізу розрахунків з постачальниками і підрядниками, а також позитивно вплине на загальний стан підприємства.

Для покращення розрахункової дисципліни та зменшення кредиторської заборгованості застосовують:

регулярно контролювати одну дебіторську та кредиторську заборгованість, відсутність перевищення дебіторської може загрожувати фінансову стабільність, а перевищення кредиторської - призвести до неплатоспроможності;

провести аналіз структури заборгованості у постачальників і покупців, а також терміни утворення та погашення заборгованості для своєчасного встановлення прострочених боргів та здійснення заходів для їх стягнення;

контролювати оборотність заборгованості та стан розрахунків щодо прострочених сум, особливо в умовах інфляції, де будь-яка відстрочка платежу зменшує реальну вартість поставленої продукції. Важливо розширити систему авансових платежів;

ввести в облік дебіторської заборгованості не лише строки, але й розміри, місцезнаходження юридичних та фізичних осіб, умови оплати;

організувати роботу з договорами так, щоб у картці клієнта були використані умови оплати (передоплата або післяплата) і відбувався контроль за надходженням коштів відповідно до цих умов.

Ці заходи завершують вдосконалення організації розрахунків і обліку, оптимізацію обсягу дебіторської та кредиторської заборгованості та зміцнення фінансового стану підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атамас П.Й. Фінансовий облік 1: навч. посіб. Дніпропетровськ: Університет Альфреда Нобеля. 2015 р. 200с.
2. Бруханський Р. Ф. Бухгалтерський облік: підручник. Тернопіль: ТНЕУ. 2016. 480 с.
3. Бурлан С. А., Каткова Н. В. Бухгалтерський облік (загальна теорія): навчальний посібник. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили. 2018. 272 с.
4. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік, контроль і аналіз: проблеми теорії та методології: монографія. Нац. акад. статистики, обліку і аудиту, Вінниц. фін.-екон. ун-т, Житомир. наук. бух. шк. Київ: [б. и.]. 2013. 604 с.
5. Бухгалтерський облік: навчальний посібник Акімова Н. С., та ін. Харків: Форт. 2016. 447 с.
6. Васильєва В. Г. Фінансовий облік II: навчальний посібник. Дніпропетровськ: Акцент: АМСУ. 2014. 236 с.
7. Вахрушев С. Порядок обліку кредиторської заборгованості Дебет-Кредит. URL:<http://www.dtk.com.ua/show/3cid0104.html> (дата звернення 18.06.2024).
8. Верига Ю.А. Облікова політика підприємства: навч. посіб. К. Центр учбової літератури. 2015. 312с.
9. Владика О.Є. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1(40). С. 677-681.
10. Власюк Г. В. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2019. № 5. С. 40-44.
11. Гайдаржийська О. М., Попович О.В. Теоретичні аспекти обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. *Економіка і суспільство*. 2018. №18. С. 874-880.
12. Гордієнко Н. І. Фінансовий облік: навчальний посібник. 2-е вид.,

доп. Харків: ХНУМГ ім. О.М. Бекетова. 2015. 284 с.

13. Господарський кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 18.06.2024).

14. Гуцаленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль. навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 2014. 496с.

15. Демченко Я. М., Прохорова В. М. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками. Проблеми, теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнар. зб. наук. пр. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Житомир: ЖДТУ. 2018. Вип.1(28). С.96 - 108

16. Дядечко Л. П., Пантьо А. М. Діагностичні інструменти оцінки ефективності управління доходом підприємства URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Tiru/2012_31_1/Dyadech.pdf (дата звернення 18.06.2024).

17. Іванілов О. С. Економіка підприємства. Українські підручники онлайн. Економіка. URL: http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/ekonomika_pidpriyemstva_-_ivanilov_os (дата звернення 18.06.2024).

18. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджена наказом МФУ і організацій затверджена наказом МФУ від 30.11.1999р. № 291 (зі змінами та доповненнями від 29.07.2022 року) ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення 18.06.2024).

19. Киян А.В., Ярмолюк О. Ф. Облік і контроль розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. 2015. № 9(24). Ч. 1. С. 77-80.

20. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: первинні документи та порядок їх заповнення: навчальний посібник для ВНЗ. Київ: ЦУЛ, 2014. 600 с.

21. Кириленко В.В. Історія економічної вченя: навч. посіб. Тернопіль: «Економічна думка». 2017. 234с.
22. Краєвський В.М., Згоник М.Ю., Колісник О.П., Костенко О.М., Лисюк А.В., Загальна теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. Київський кооперативний інститут бізнесу і права. 2021. 338с.
23. Краєвський В.М., Колісник О.П., Гуріна Н.В. і ін. Бухгалтерський облік. навч. посіб. Ірпінь: УДФСУ. 2021. 388с.
24. Крупка Я. Д., Задорожний З.В., Гудзь Н.В. Фінансовий облік: підручник. 4-те вид., доп. і перероб. Тернопіль: ТНЕУ. 2017. 451 с.
25. Максимова В. Ф. Бухгалтерський облік: підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 6.050100 «Облік і аудит». Одеса: ОНЕУ. 2012. 670 с.
26. Матюха В.І., Мисака Г. В. Актуальні проблеми обліку розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками. *Молодий вчений*. 2018. № 1(53). С. 930-932.
27. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.13 р., № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv> (дата звернення 18.03.2024).
28. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356. URL: https://minfin.com.ua/taxes/-/!news/nnakminfin_356/nnakminfin_356.html (дата звернення 24.05.2024).
29. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Міністерства фінансів України: від 27.06.2013 № 635 (зі змінами і доповненнями від 14.01.2020 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0635201-13#Text> (дата звернення 05.02.2024).
30. МСБО 13 «Подання поточних активів та зобов'язань» URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU17025> (дата звернення 20.05.2024).

31.МСБО 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка» (зі змінами та доповненнями станом на 01.01.2016) URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU12045> (дата звернення 24.12.2023).

32. МСБО 1. Подання фінансової звітності IASB; Стандарт, Міжнародний (зі змінами та доповненнями станом на 01.01.2012) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення 06.08.2024).

33. МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи». (зі змінами та доповненнями станом на 01.01.2012) – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_051#Text (дата звернення 13.05.2024).

34. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 11.08.2024).

35. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00> (дата звернення 24.05.2024).

36. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій від 30.11.99 р. № 291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> (дата звернення 17.03.2024).

37. Податковий кодекс України (зі змінами та доповненнями станом на 11.12.2024) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 22.12.2024).

38. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення 30.09.2024).

39. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань,

затверджений Наказом Міністерства України від 02.09.2014 № 879 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення 22.03.2024).

40. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: закон України від 16.07.1999 №996- XIV (зі змінами та доповненнями від 10.08.2022р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 08.04.2024).

41. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 р. №1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text> (дата звернення 13.06.2024).

42. Осмятченко В.О., Тесленко Т.І., Герасименко О.М., Титенко Л.В., Скоробагач А.Є., Вавілов В.В. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: ПростоБук. 2017. 552с

43. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. Київ: Алерта, 2015. 1080 с.

44. Фінансовий облік: конспект лекцій. М. Ю. Абрамчукта ін. Суми: Сумський державний університет. 2018. 395 с.

45. Цивільний кодекс України. Кодекс від 16.01.2003 №435-IV (зі змінами та доповненнями від 10.06.2023р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення 08.08.2024).

46. Шара Є. Ю., Соколовська-Гонтаренко І.Є. Фінансовий облік І: навчальний посібник. Київ: ЦУЛ. 2016. 336 с.